

2

TULOKSET

Globaali kehitys

Sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Koulutus

Talous ja työ

Demokratia ja rauha

Ilmasto ja luonnonvarat

Humanitaarinen apu

Globaali kehitys otti taka-askeleita

Koronapandemia, ilmastonmuutos ja konfliktit ovat lisänneet köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Pandemia myös vauhditti uusia ratkaisuja kehityksen haasteisiin.

Ennen koronapandemiaa maailma kehittyi monella tapaa toivottuun suuntaan. Äärimmäisessä köyhyydessä elävien osuus maailman väestöstä pieneni, äitiys- ja lapsikuolleisuus vähenivät ja yhä useampi sai puhdasta vettä ja sähköä. Toisaalta naisten asema, aliravitseminen, konfliktit, ilmastonmuutos ja eriarvoisuus sekä humanitaarinen hätä ovat ongelmia, joihin oltiin vastaamassa jo silloin liian hitaasti.

Korona ja konfliktit ovat kriisiyttäneet kehitystä monin paikoin. Pandemian myötä jo saavutettuja tuloksia esimerkiksi köyhyyden vähentämisessä on menetetty. Ensimmäistä kertaa 20 vuoteen äärimmäisessä köyhyydessä – eli alle 1,90 dollarilla päivässä – elävien ihmisten osuus kasvoi. YK:n arvion mukaan jopa 124 miljoonaa ihmistä putosi vuonna 2020 alle äärimmäisen köyhyysrajan¹. Heistä 60 prosenttia elää Etelä-Aasiassa. Keskeisin syy tähän oli maailmantalouden supistuminen. Yksin vuoden 2020 aikana menetettiin 255 miljoonaa koko-aikaista työpaikkaa. Koronapandemia aiheutti myös 50 vuoteen pahimman humanitaarisen kriisin, jonka seuraukset ovat pitkävaikutteisia.

Ilman nopeaa käännettä Agenda 2030:n ensimmäinen tavoite – poistaa äärimmäinen köyhyys maailmasta vuoteen 2030 mennessä – uhkaa jäädä saavuttamatta.

Eriarvoisuus lisääntynyt

Pandemian seurauksena kuilu rikkaiden ja köyhien maiden välillä sekä maiden sisällä on leventynyt. Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n mukaan taloudellinen eriarvoisuus on kasvanut maailmanlaajuisesti ensimmäistä kertaa sitten vuosien 2007–2009 finanssikriisin. Pandemia kasvatti myös digitaalista kuilua maiden sisällä ja välillä sekä sukupolvien välillä.

Erityisesti virallisen talouden ulkopuolella työskentelevien ihmisten elämä on vaikeutunut entisestään. Tämä koskettaa etenkin kehittyvien maiden kaupungeissa asuvia mikroyrittäjiä, naisia, nuoria ja alhaisen koulutuksen saaneita ihmisiä, joilta puuttuu sosiaaliturva sairauden tai työttömyyden varalta.

Koulusulkujen seurauksena 24 miljoonan lapsen arvioitu putoavan lopullisesti koulutuksen piiristä. Lisäksi arvioidaan, että lapsiavioliiton riski kasvoi yli 10 miljoonan tytön kohdalla seuraavan vuosikymmenen aikana.

Koronapandemia lisäsi sukupuolten epätasa-arvoa laajemminkin. Pandemian taloudelliset seuraukset vaikuttavat huomattavasti enemmän naisiin, joista 80 prosenttia työskentelee epävirallisella sektorilla. Pandemia on myös lisännyt naisten palkattoman koti- ja hoivatyön taakkaa. Vammaiset henkilöt, jotka ovat jo aiemmin olleet haavoittuvimpien ja syrjäytyneimpien väestöryhmien joukossa, uhkaavat jäädä vieläkin kauem-

mas kehityksestä. Maailmanpankki arvioi nyt, että lähes 40 prosenttia matalan ja alemman keskitulon maista ei ole pystynyt tukemaan vammaisten lasten koulunkäyntiä koulusulkujen aikana.²

Ilmastonmuutos ja konfliktit vaikeuttavat tilannetta

Kehitystuloksia heikentävät myös ilmastonmuutos ja ympäristön tilan heikkeneminen. Lisäksi ne synnyttävät kriisejä, konflikteja ja muuttoliikkeitä, jotka uhkaavat myös Suomen turvallisuutta ja suomalaisten hyvinvointia.

Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin IPCC:n viesti on selkeä: ilmastonmuutos on jo aiheuttanut peruuttamattomia muutoksia ja heikentänyt miljoonien ihmisten ruokaturvaa erityisesti päiväntasaajan alueilla.³

Kehitystä uhkaavat lisäksi monimutkaistuneet ja pitkittyneet konfliktit sekä niiden aiheuttamat pakotetut muuttoliikkeet. Kuluneiden vuosien aikana konfliktit ja maiden sisäiset jännitteet ovat jäsittäneet niin Suomen kahdenvälisen yhteistyön kumppanimaita kuin Euroopan sisäistä turvallisuutta.

YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n mukaan pakottavista syistä siirtymään joutuneiden ihmisten määrä on globaalisti kaksinkertaistunut vuodesta 2010. Vuoden 2021 lopussa UNHCR arvioi, että sodan, konfliktien, vainon tai ihmisoikeusloukkausten takia pakottavista syistä

siirtymään joutuneita oli noin 90 miljoonaa. Heistä noin 22 miljoonaa oli pakolaisia, 53 miljoonaa kotimaansa sisällä siirtymään joutuneita ja vajaat viisi miljoonaa turvapaikanhakijoita. Kaikista pakolaisista 85 prosenttia elää kehittyvissä maissa. Vuoden 2022 aikana kokonaismäärä on noussut sataan miljoonaan.

Pandemia lisäsi innovaatioita

Myönteistä on, että pandemia vauhditti teknologian ja innovaatioiden tuomia uusia mahdollisuuksia ratkoa kehityksen haasteita. Kun pandemia sulki koulut maailmanlaajuisesti, tuli tarve innovoida uusia opetuksen ja oppimisen keinoja muun muassa radion, television ja digitaalisten alustojen kautta. Uudenlaiset oppimisympäristöt ovat tulleet jäädäkseen. Vaikka toistaiseksi digitaalinen kuilu on merkittävä, nähdään digitalisaation mahdollisuudet koulutuksen kehittämisessä myös köyhimmissä maissa olennaisina.

Pandemia on myös lisännyt mahdollisuuksia kehittää toimintatapoja ympäristön kannalta kestävämmäksi. Pelkästään vuoden 2020 aikana 120 valtiota on kehittänyt ja ottanut käyttöönsä kansallisen tai paikallisen katastrofiriskien vähentämissuunnitelman.

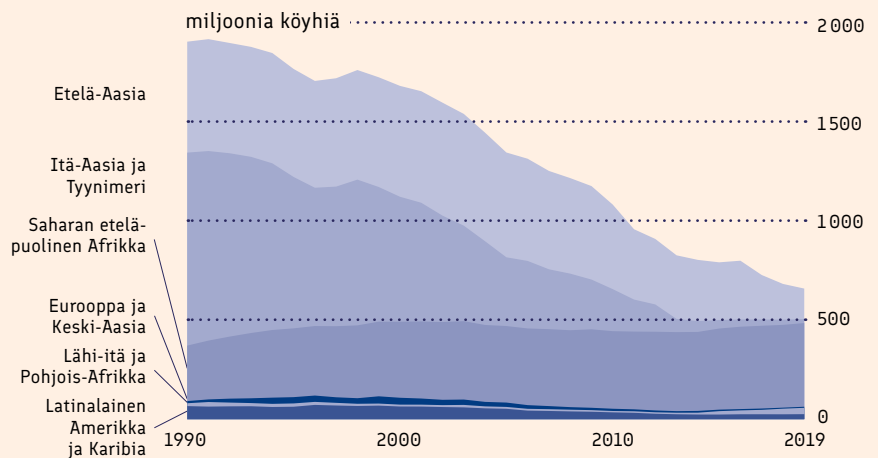
Vastoin ennusteita koronapandemia ei romahduttanut kehittyviin maihin kohdistuvia rahälähetyksiä. Ne olivat matalan ja keskitulon maiden osalta 540 miljardia dollaria vuonna 2020, mikä oli vain 1,6 prosenttia vähemmän kuin aiempana vuonna.

Viralliset kehitysyhteistyövarat nousivat koronatoimien siivittämänä vuonna 2021 noin neljällä prosentilla edellisvuodesta 179 miljardiin dollariin. Samalla on käynyt yhä selvemmäksi, että kestävä kehityksen tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa ilman merkittävää yksityisen rahoituksen lisäämistä.

Yksityisen rahoituksen lisätarpeeseen on vastattu muun muassa käyttämällä julkista rahoitusta vipuvartena yksityisten sijoitusten houkutteluun kestävä kehityksen tueksi. Tällaiseen sekarahoitukseen suunnattiin julkisia varoja noin yhdeksän miljardia dollaria vuosittain 2015–2019. Pandemiatoimien vaatimat varat ovat kuitenkin vähentäneet sekarahoituksen määrää.

ÄÄRIMMÄISTÄ KÖYHYTTÄ ENITEN SAHARAN ETELÄPUOLISESSA AFRIKASSA

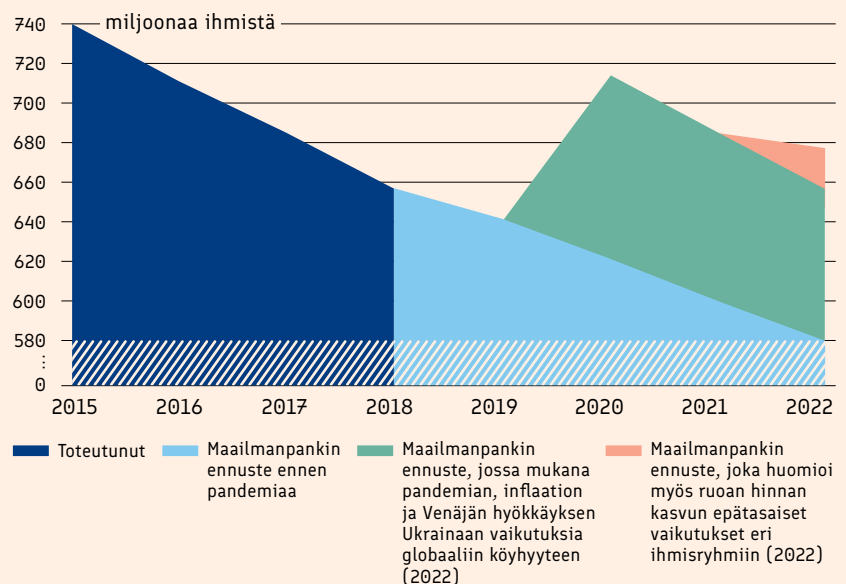
Äärimmäisessä köyhydessä elävät ihmiset 1990–2019.⁴

LÄHDE: MAAILMANPANKKI

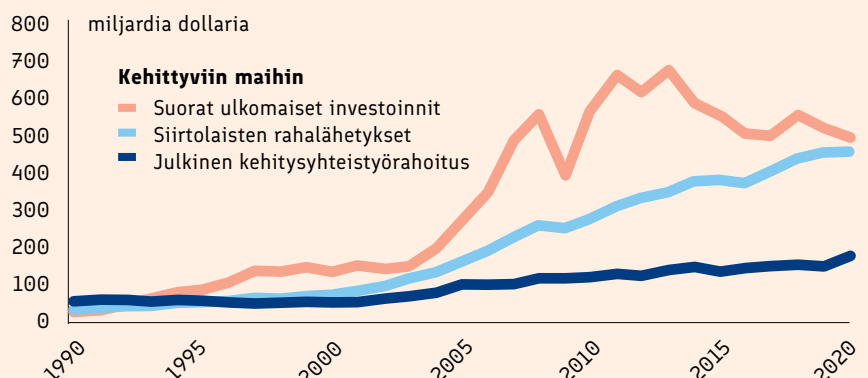
PANDEMIA LISÄSI ÄÄRIMMÄISTÄ KÖYHYTTÄ

Äärimmäisessä köyhydessä elävät ihmiset (alle 1,90 USD/päivä).⁵

LÄHDE: MAAILMANPANKKI

SIIRTOLAISTEN RAHALÄHETYKSET JATKUIVAT PANDEMIA-AIKANA⁶

LÄHDE: MAAILMANPANKKI

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Globaali tilanne

Naisten ja tyttöjen sekä vammaisten henkilöiden oikeuksissa askeleita eteen ja taakse

Naisten ja tyttöjen oikeuksissa ja asemassa on viime vuosikymmeninä edistytty maailmanlaajuisesti, vaikka myös taka-askeleita on otettu. Äitiyskuolleisuus ja lapsiavioliitot ovat vähentyneet merkittävästi sitten 2000-luvun alun. Sukupuolten tasa-arvoa edistäviä lakeja astui voimaan 23 maassa yksinomaan vuonna 2021. Naisten osuus maailman kansanedustajista on jatkanut nousua ja oli 25,6 prosenttia vuonna 2021. Tasavertaiseen poliittiseen ja taloudelliseen osallistumiseen ¹ on kuitenkin vielä matkaa. Naisten globaali työllistymisaste on selvästi alhaisempi kuin miehillä, ja palkkaero sukupuolten välillä on 23 prosenttia miesten hyväksi.

Tyttöjä ja poikia on maailman alakouluissa nykyisin lähes yhtä paljon. Tytöt myös suorittavat loppuun perus- ja toisen asteen opetuksen aiempaa todennäköisemmin ja jatkavat korkeammille koulutustasoille. Koronapandemian aikana toteutetuilla koulusuluilla oli kuitenkin haitallisia vaikutuksia tyttöjen koulunkäyntiin. ² Ne lisäsivät myös esimerkiksi varhaisten avioliittojen riskiä.

Maailman väestön kehityksessä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Viimeisten 50 vuoden aikana terveydenhuollon tarjonta on kasvanut ja seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut ³ ovat yleistyneet. Globaalisti 15–19-vuotiaiden synnytykset ovat vähenty-

neet 27 prosentilla viimeisten 20 vuoden aikana. Muutos on ollut suurinta Keski- ja Etelä-Aasiassa.

Joka kolmas nainen on kokenut seksuaalista tai fyysistä väkivaltaa ⁴ elämässään. Lähisuhdeväkivalta kasvoi pandemian aikana kaikkialla maailmassa. Tyttöjen silpomisen ennustetaan lisääntyvän kahdella miljoonalla tapauksella vuoteen 2030 mennessä, koska koronapandemian myötä silpomisen vastaisia ohjelmia on keskeytetty.

Maailmassa on miljardi vammaista henkilöä. Heistä 80 prosenttia elää kehittyvissä maissa. Vammaiset henkilöt ⁵ elävät muita todennäköisemmin köyhyydessä, koska heihin kohdistuu syrjintää ympäristön ja yhteiskunnan esteiden takia. Globaalisti vain noin kolmannes vammaisista työikäisistä henkilöistä on työllistyneitä. Tietoa vammaisten henkilöiden asemasta on kuitenkin yhä enemmän saatavilla, ja heihin kohdistuva syrjintä tunnistetaan paremmin.

Korona-aikana haavoittuvassa asemassa olevien, esimerkiksi vammaisten naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutuminen on vaikeutunut. Toisaalta syrjinnästä ja epätasa-arvosta on tullut entistä näkyvämpää. Kriisiin vastaaminen tarjoaa mahdollisuuden jälleenrakentaa yhteiskuntia niin, että ne aiempaa paremmin edistäisivät sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

1

Suomi tukee seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia

Suomi keskittyy erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuteen päästä laadukkaisiin ja syrjimättömiin seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin.

Työssä otetaan huomioon myös vammaiset henkilöt.

2

Suomi jatkaa työtä sukupuolitunutta väkivaltaa vastaan

Suomi edistää jokaisen oikeutta elää ilman väkivaltaa ja sen uhkaa, myös verkossa. Suomi vaikuttaa lainsäädäntöön, asenteisiin ja syrjiviin rakenteisiin, ja edistää haitallisten käytäntöjen poistamista sekä pääsyä tukipalveluihin.

3

Suomi edistää vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista

Suomi tukee YK:n vammaissopimuksen toimeenpanoa, vammaisliikkeen vahvistamista ja vammaisten henkilöiden osallistumista. Erityisesti vammaisten naisten oikeuksia edistetään kansainvälisillä foorumeilla ja kansalaisjärjestöjen työssä.

+

Suomi vahvistaa naisten roolia politiikassa, taloudessa ja rauhan rakentamisessa

Suomi tukee naisten osallistumista muun muassa poliittiseen päätöksentekoon ja työelämään. Suomi painottaa naisten roolia konfliktin ehkäisyssä ja rauhan rakentamisessa.

Katso lisää sivuilta 42–47.

+

Suomi keskittyy naisten ja tyttöjen koulutukseen

Suomi painottaa tyttöjen koulutusta ja sukupuolietietoista opetusta. Tällä on merkittäviä kerran-naisvaikutuksia perheelle ja koko yhteiskunnalle. Suomi edistää myös vammaisten henkilöiden pääsyä perusopetukseen ja ammatilliseen koulutukseen.

Katso lisää sivuilta 30–35.

Seksuaalikasvatusta ja turvallisia synnytyksiä

Suomi on viime vuosina saanut kansainvälistä kiitosta seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien edistämisestä.

Kestävän kehityksen edellytyksenä on jokaisen perustava oikeus määrätä omasta kehostaan, lisääntymisestään ja elämästään osana ihmisoikeuksia. Vahvistamalla näitä oikeuksia lisätään perheiden ja koko yhteiskuntien hyvinvointia.

Suomi on saanut kansainvälistä kiitosta seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien (SRHR) edistämisestä. Suomi on myös omalla esimerkillään osoittanut, mitä laadukkaat neuvolapalvelut ja kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus saavat aikaan.

Koronapandemian aikana Suomi on tukenut eturintamassa muun muassa ehkäisyvälineiden ja turvallisten synnytysten sisällyttämistä kansainvälisen yhteisön pandemiatoimiin. Esimerkiksi Somaliassa synnytetään Suomen tukemien ohjelmien myötä aiempaa turvallisemmissa olosuhteissa.

Suomen tärkeimmät kumppanit SRHR-työssä ovat YK:n väestörahoisto UNFPA sekä kansainväliset ja suomalaiset kansalaisjärjestöt. Ohjelmataukea saavat suomalaiset kansalaisjärjestöt ovat muun

muassa parantaneet maksuttomien kuukautissuojien saatavuutta ja lisänneet kuukautisterveystietoutta Nepalissa. Suomen kumppani International Planned Parenthood Federation IPPF tarjoaa laadukkaita nuorisoystävällisiä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluja etenkin Afrikan maiden vaikeasti saavutettavilla alueilla. IPPF on koronapandemiasta huolimatta pystynyt antamaan laadukasta seksuaalikasvatusta 92,2 miljoonalle nuorelle vuosina 2019–2021.

Monet SRHR-kysymykset ovat poliittisesti kiistanalaisia globaalissa keskustelussa. Niitä edistävien maiden koalitio on heikentynyt, vaikka Yhdysvallat onkin palannut ryhmään presidentinvaihdoksen jälkeen. Koalition vastavoimaksi on nousut naisten, tyttöjen sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia haastava niin sanottu anti-gender-liike, joka vaikuttaa myös Yhdysvaltain sisäpolitiikassa. Liike vastustaa muun muassa seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien toteutumista sekä gender-sanan käyttöä. Liikehännän taustalla vaikuttavat valtiot ja muut toimijat haluaisivat tyypistää seksuaali- ja lisääntymister-

veyspalvelut ainoastaan naimisissa oleville naisille suunnatuiksi äitiysterveyspalveluiksi. Liike vastustaa myös esimerkiksi nuorten seksuaalikasvatusta ja heidän pääsyään seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin.

Suomi puolestaan tukee konkreettista seksuaalikasvatustyötä ja puolustaa sitä myös kansainvälisessä keskustelussa.

Suomella on näkyvä kansainvälinen rooli seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien puolestapuhujana. Yhdessä samanmielisten maiden kanssa Suomi on onnistunut torjumaan SRHR-työhön kohdistuneita heikennysyrityksiä.

Tällä hetkellä maailmassa elää historian suurin sukupolvi, joka on nyt tai pian tulossa lisääntymisikänsä. Seksuaalisuutta, seksitauteja ja suunnittelemattomien raskauksien ehkäisyä koskeva tiedontarve on erittäin suuri. Nuoria varten räätälöidyillä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluilla on suuri vaikutus yhteiskuntaan. Palveluiden avulla nuoret saadaan jatkamaan opintojaan aiempaa pidemmälle, lykkäämään mahdollista naimisiinmenoa ja hankkimaan taloudellista turvaa tuovan ammatin.

TULOSESIMERKKI

Vammaisilla naisilla ja tytöillä paremmat edellytykset oikeuksiensa toteutumiseen

Tadžikistanilaisilla vammaisilla naisilla ja tytöillä ei usein ole tietoa seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja -oikeuksista. Väestöliiton ja sen paikallisen kumppanin Disabled Women's League Ishtirok -järjestön toteuttamien hankkeiden myötä vammaiset naiset ja tytöt ovat oppineet, miten suojautua hyväksikäytöltä ja tehdä omien oikeuksiensa mukaisia ratkaisuja esimerkiksi kumppanin valinnassa ja perheen suunnittelussa.

Afganistanissa Väestöliitto ja sen kumppanit ovat onnistuneet sisällyttämään vammaisten naisten ja tyttöjen SRHR:n maan vammaisstrategiaan. Myös strategian toimeenpano on saatu käyntiin Talibanin valtaan tulosta huolimatta.

UNFPAn tuloksia 2019–2021

YK:n väestörahoasto UNFPA edistää seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja oikeuksien toteutumista kaikille ihmisille, kaikkialla maailmassa. Suomi antoi vuosina 2019–2021 UNFPAlle perusrahoitusta noin 86 miljoonaa euroa. Tämä vastasi noin kahdeksaa prosenttia UNFPAn perusrahoituksesta. Tällä osuudella Suomi oli perusrahoittajista viidenneksi suurin vuosina 2020 ja 2021.

16,9 miljoonaa
vaarallista aborttia ehkäisty

57,8 miljoonaa
suunnittelematonta raskautta ehkäisty

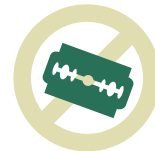
22 miljoonaa
nuorta päässyt seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden piiriin

160 000
äitiyskuolemaa ehkäisty

528 000
vammaista naista ja tyttöä päässyt seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden piiriin

351 000
tyttöä pelastettu sukuelinten silpomiselta

Suomen laaja näkemys seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja -oikeuksista sisältää

- seksuaalikasvatuksen
- nuorisoystävälliset terveyspalvelut
- ehkäisy
- neuvolapalvelut
- äitiysterveyden
- oikeuden turvalliseen seksiin
- mahdollisuuden turvalliseen raskauden keskeytykseen
- naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan vastustamisen, mukaan lukien sukuelinten silpominen, lapsiavioliitot ja muut haitalliset käytänteet

Sukupuolittunutta väkivaltaa vastaan

Suomi on kumppaniensa kanssa lisännyt tukea väkivallan ehkäisylle ja noussut tunnustetuksi vammaisten henkilöiden oikeuksien ajajaksi.

Suomen tekemä sukupuolittuneen väkivallan vastainen työ keskittyy erityisesti hauraille alueille, joilla pääsy tukipalveluihin vaikeutuu kriisin, konfliktin tai toimimattoman hallinnon vuoksi. Esimerkiksi Myanmarissa Suomen tukema UNFPA varmisti 62 turvatalon toiminnan ja 231 000:n väkivaltaa kokeneen naisen ja tytön pääsyn tukipalveluihin vuosina 2019 ja 2020. UN Women on mahdollistanut palveluiden jatkumisen Afganistanissa ja Ukrainassa, kun taas Suomen tukemien kansalaisjärjestöjen väkivallan vastainen työ on keskittynyt esimerkiksi Keniaan, Somaliaan ja Somalimaahan.

Koronapandemian aikana väkivallan vastaisen ruohonjuuritason työn merkitys korostui entisestään. Kansalaisjärjestöt reagoivat nopeasti kasvaneeseen lähisuhdeväkivaltaan, lisäsivät tukea auttaville puhelimille ja turvataloille sekä tehostivat väkivallan ehkäisyä.

On arvioitu, että koronapandemian myötä silpomisen kohteeksi voi joutua kaksi miljoonaa tyttöä lisää seuraavan vuosikymmenen aikana. Silpominen ilmentää syvälle juurtuneita, epätasa-arvoa ylläpitäviä yhteiskunnallisia valtarakenteita. Rakenteiden purkamiseen tarvitaan pitkäjänteistä, yhteisöperustaista työtä, jossa miehillä ja pojilla on tärkeä rooli.

Suomen tuella muun muassa yli 60 000 henkilöä, joista noin kolmasosa on mie-

hiä ja poikia, on saanut tietoa silpomisen haittavaikutuksista ja yli 15 000 naista ja tyttöä on päässyt silpomisen ehkäisy- ja uhripalveluihin.⁷ Kansalaisjärjestöjen työllä naisten ja tyttöjen oikeuksia kunnioittavat siirtymäriitit ovat lisääntyneet. Somaliassa UNFPAn työ tähtää lakien ja ajattelutapojen muutokseen: Puntmaassa silpominen on kielletty laissa, ja uskonnolliset johtajat ovat tehneet työtä käytännön poistamiseksi.

Suomi tunnetaan vammaistyöstään

Suomi on noussut globaalisti merkittäväksi vammaisten henkilöiden oikeuksien edistäjäksi. YK:n vammaissopimuksen osapuolikokouksen puheenjohtajana vuosina 2021–2022 Suomi tuki vammaisjärjestöjen osallistumista päätöksentekoon.

YK:n vammaiskumppanuusrahasto on Suomen tuella vahvistanut YK:n vammaissopimuksen toimeenpanoa kehittyvissä maissa esimerkiksi saattamalla yhteensä 130 lakia ja linjausta sopimuksen mukaiseksi. Vammaisjärjestöjen osallistuminen lainsäädännön kehittämiseen on hankkeiden myötä kasvanut merkittävästi.

Suomi on vahvistanut kehittyvien maiden vammaisjärjestöjen osaamista ja mahdollisuuksia edistää oikeuksia omissa maissaan. Suomen tuella International Disability Alliance on kouluttanut yhteensä 866 vammaisaktivistia, joista 52 prosent-

tia oli naisia. Suomalaisten kansalaisjärjestöjen, kuten Vammaiskumppanuuden, Suomen Lähetysseuran ja Fidan, kehitysyhteistyöllä on edistetty vammaisten henkilöiden osallisuutta ja esteettömyyttä sekä viittomakielen asemaa. 65 prosentin Abilis-säätiön rahoittamista hankkeista on vahvistettu ruohonjuuritason vammaisjärjestöjen verkostoja ja järjestöjen osallistumista päätöksentekoon.

UUSI ALOITE

Generation Equality kokoaa tasa-arvoa ajavat yhteen

Generation Equality on maailman suurin ja merkittävin sukupuolten tasa-arvoa edistävä kampanja, jonka rakentamiseen Suomi on osallistunut vuodesta 2021 lähtien. Suomi johtaa Teknologia ja innovaatiot tasa-arvon puolesta -toimintaryhmää, jonka päätavoitteisiin kuuluu Suomen ehdottama sukupuolittuneen verkkoväkivallan ehkäiseminen ja poistaminen. Suomi on tehnyt Generation Equality -kampanjaan myös rahallisia sitoumuksia, joiden kokonaisarvo on noin 150 miljoonaa euroa.

TULOSESIMERKKI

YK:n vammais- yleissopimus hyväksyttiin Kirgisiassa

Vuonna 2019 vammaisten naisten Ravenstvo-järjestö saavutti tavoitteensa, kun Kirgisian valtio ratifioi YK:n vammaisyleissopimuksen, joka velvoittaa allekirjoittajamaita turvaamaan vammaisten henkilöiden oikeuksia. Onnistumisen taustalla oli suomalaisten ja keskiaasialaisten vammaisaktivistien jo 1990-luvulla alkanut yhteistyö, jolla rakennettiin ruohonjuuritason vammaisten naisten järjestöjen verkostoa ja vahvistettiin heidän osaamistaan muun muassa SRHR-kysymyksissä. Vammaiskumppanuuden, Kynnys ry:n ja Abilis-säätiön pitkäaikainen yhteistyökumppani Ravenstvo johti paikallisen vammaisliikkeen pitkäjänteistä ja järjestelmällistä vaikuttamistyötä esteettömyyden edistämiseksi ja vammaisyleissopimuksen voimaansaattamiseksi maassa.

UN Womenin tuloksia vuosina 2018–2021

YK:n tasa-arvojärjestö UN Women edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksia ja asemaa globaalisti. Suomi antoi vuonna 2019–2021 UN Womenille perusrahoitusta noin 48 miljoonaa euroa. Tämä vastasi noin kymmentä prosenttia UN Womenin perusrahoituksesta. Tällä osuudella Suomi oli perusrahoittajista suurin vuosina 2020 ja 2021.

56

maata kehitti ja toimeenpani
kansallisia tasa-arvosuunnitelmia

22

uutta maata hyväksyi tai
vahvisti naisiin kohdistuvaa
väkivallan vastaista
lainsäädäntöä

65

maassa vahvistettiin
sukupuolittietoista budjetointia

69

maassa parannettiin
sukupuolittunutta väkivaltaa
kokeneiden pääsyä tukipalveluihin.
Maissa asuu 2,7 miljardia tyttöä.

39

kansallista sukupuolittietoista
kehityssuunnitelmaa

20

maata lisää teki kansallisen
Naiset, rauha ja turvallisuus
-toimintasuunnitelman

44

maassa vahvistettiin naisten
taloudellista voimaantumista
koskevaa lainsäädäntöä ja
linjauksia. Maissa asuu
1,6 miljardia naista ja tyttöä.

Yli 35 000 naisjohtajaksi
ja vaaliehdokkaaksi haluavaa
naista vahvisti kampanjointi-
ja muita taitoja

Suomen vaikuttamistyö tuottanut tulosta

Suomi johtaa EU:n sukupuolinormeja ja -rakeniteita muuttavaa työtä EU-komission kanssa. Suomen vaikuttamistyön tuloksena tämä niin sanottu transformatiivinen lähestymistapa saatiin keskeiseksi osaksi EU:n vuosien 2021–2025 tasa-arvosuunnitelmaa. Suomi on edelläkävijä myös maatason työssä: esimerkiksi Nepalissa on yhdessä UN Womenin kanssa aloitettu työ epätasa-arvoisten yhteiskuntarakenteiden muokkaamiseksi ja toimittu sukupuolittunutta väkivaltaa vastaan tarinankerronnan avulla.

Koulutus

Globaali tilanne

Koulua käydään enemmän, mutta koulussa ei opita riittäviä perustaitoja

Nykyisin jo 91 prosenttia kouluikäisistä lapsista käy alakoulua. Lapsista ja nuorista 72 prosenttia päättää perusopetuksen ja noin puolet saa myös toisen asteen koulutuksen. **Koulun ulkopuolella olevien lasten ja nuorten osuus ①** on puolittunut vuosina 2000–2020, mutta heitä on edelleen yli 244 miljoonaa. Sukupuolten tasa-arvo koulutuksessa on vahvistunut. Koulua käyvien tyttöjen osuus on kasvanut erityisen voimakkaasti Keski- ja Etelä-Aasiassa. Kaksi kolmasosaa maailman maista on saavuttanut sukupuolten tasa-arvon alakouluun pääsyn osalta, mutta vain joka toinen maa yläkoulun ja joka neljäs maa lukiokoulutuksen osalta.

Vammaisten lasten oikeus koulutukseen toteutuu yhä heikosti. Köyhimmissä maissa kolme vammaista lasta kymmenestä ei ole käynyt koulua lainkaan ja joka toinen koulua käyvä keskeyttää koulunsa jo alakoulussa. Inklusiivisen eli **kaikille avoimen ja yhdenvertaisen koulutuksen ②** kehittäminen on otettu keskeiseksi tavoitteeksi yhä useamman maan koulutus uudistuksissa. Samalla on vahvistettu myös mahdollisuuksia oppia lukutaito omalla äidinkielellä sekä osallistua esiopetukseen.

Köyhimmissä maissa koulussa ei opita riittäviä perustaitoja. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa 89 prosenttia kymmenvuotiaista ei ymmärrä tai osaa

lukea yksinkertaista kirjoitettua lausetta. Tämä niin sanottu oppimisköyhyys kulkee käsi kädessä opetuksen laadun kanssa. **Osaavia ja koulutettuja opettajia ③** tarvitaan lisää. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa koulutettujen opettajien osuus on pudonnut 84 prosentista 69 prosenttiin vuosien 2000 ja 2019 välillä.

Opetuksen laadun haasteista huolimatta lukutaitoisten ihmisten osuus on kasvanut: eteläisessä Aasiassa vain 59 prosenttia nuorista oli lukutaitoisia vuonna 1990, mutta osuus oli kivunnut jo 90 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä.

Koulutus ei kuitenkaan välttämättä tuota riittävää **työelämässä tarvittavaa ammatillista osaamista. ④** Matalan tulotason maissa vain hieman yli prosentti 15–24-vuotiaista osallistuu ammatilliseen koulutukseen. Euroopassa vastaava osuus on 18 prosenttia.

Koronapandemia on syventänyt oppimisen kriisiä ja kärjistänyt koulutuksen eriarvoisuutta. Viimeisten kahden vuoden aikana 147 miljoonaa lasta on menettänyt opintoja kokonaisen kouluvuoden verran. On arvioitu, että koulutuksen piiristä voi pudota 24 miljoonaa lasta lisää. Maailmanlaajuisesti matalan ja keskitulotason maissa oppimisköyhyys on kasvanut 57 prosentista 70 prosenttiin. Samalla koulutuksen rahoitusvaje on kasvanut, kun julkisiin menoihin käytettävissä olevat varat ovat supistuneet.

1

Suomi puolustaa oikeutta koulutukseen

Suomi vaikuttaa siihen, että oikeus laadukkaaseen perus- ja toisen asteen koulutukseen toteutuu kaikille. Suomi tukee hankkeita, joilla parannetaan tyttöjen ja vammaisten lasten mahdollisuuksia koulunkäyntiin. Suomi tukee koulutusta myös osana humanitaarista apua.

2

Suomi parantaa koulujärjestelmien inklusiivisuutta

Suomi vahvistaa kehittyvien maiden koulujärjestelmiä pääasiassa kumppanimaiden opetussektorin kehittämisohjelmien kautta. Suomi tukee rakenteellisia uudistuksia esiopetuksen, äidinkielen opetuksen, inklusiivisen koulujärjestelmän ja sukupuolten tasa-arvon vahvistamiseksi.

4

Suomi tukee mahdollisuuksia ammatilliseen koulutukseen

Suomi tukee vammaisten henkilöiden, erityisesti naisten ja tyttöjen pääsyä ammatilliseen koulutukseen. Suomi tukee heikoimmassa asemassa olevien nuorten elämäntaitojen vahvistamisesta sekä nuorten ja aikuisten lukutaitoa.

3

Suomi vahvistaa opettajien osaamista ja opetuksen laatua

Suomi tukee opettajien koulutusta ja ammattiaseman vahvistamista. Suomen tuella vahvistetaan koulujen ja opetusviranomaisten kapasiteettia laadukkaaseen perus- ja toisen asteen koulutuksen sekä ammatillisen koulutuksen järjestämiseen.

Päteviä opettajia ja toimivia koulujärjestelmiä

Suomi on mukana ratkaisemassa oppimisen kriisiä.
Avainasemassa ovat opettajat – Suomen tuella
heidän osaamisensa on vahvistunut.

Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön oppimisen kriisin ratkaisemiseksi ja tukee kumppanimaita koulutussektorin rakenteellisissa uudistuksissa. Pitkäjänteinen koulujärjestelmien vahvistaminen on lisännyt perus- ja toisen asteen koulutukseen osallistumista ja koulunsa päättäneiden osuutta Suomen kumppanimaissa.

Etiopiassa kouluille on luotu laatu-standardit ja jokaisella koululla on oma koulukohtainen kehittämissuunnitelma opetuksen laadun ja oppimisympäristöjen parantamiseksi. Mosambikissa yhä useammalla lapsella on mahdollisuus oppia lukemaan omalla äidinkielellään. Palestiinassa koulutusjärjestelmän uudistuksen myötä julkinen esiopetus on yhä useamman lapsen saavutettavissa, ammatilliselle koulutukselle on enemmän kysyntää ja koulutus vastaa paremmin työelämän tarpeisiin. Nepalissa on kehitetty kansallinen oppimisen arviointijärjestelmä ja tuettu opetussuunnitelman uudistusta.

Opettajien osaamisen ja motivaation kehittäminen on tärkein yksittäinen oppimistuloksiin vaikuttava tekijä. Suomen tukemissa koulutusuudistuksissa Afganistanissa, Etiopiassa, Mosambikissa, Myanmarissa, Nepalissa, Palestiinassa ja Ukrainassa on muun muassa vahvistettu opettajien asemaa, lisätty naisopettajien ja rehtoreiden määrää sekä kehitetty täydennyskoulutusta ja tukea opettajille.

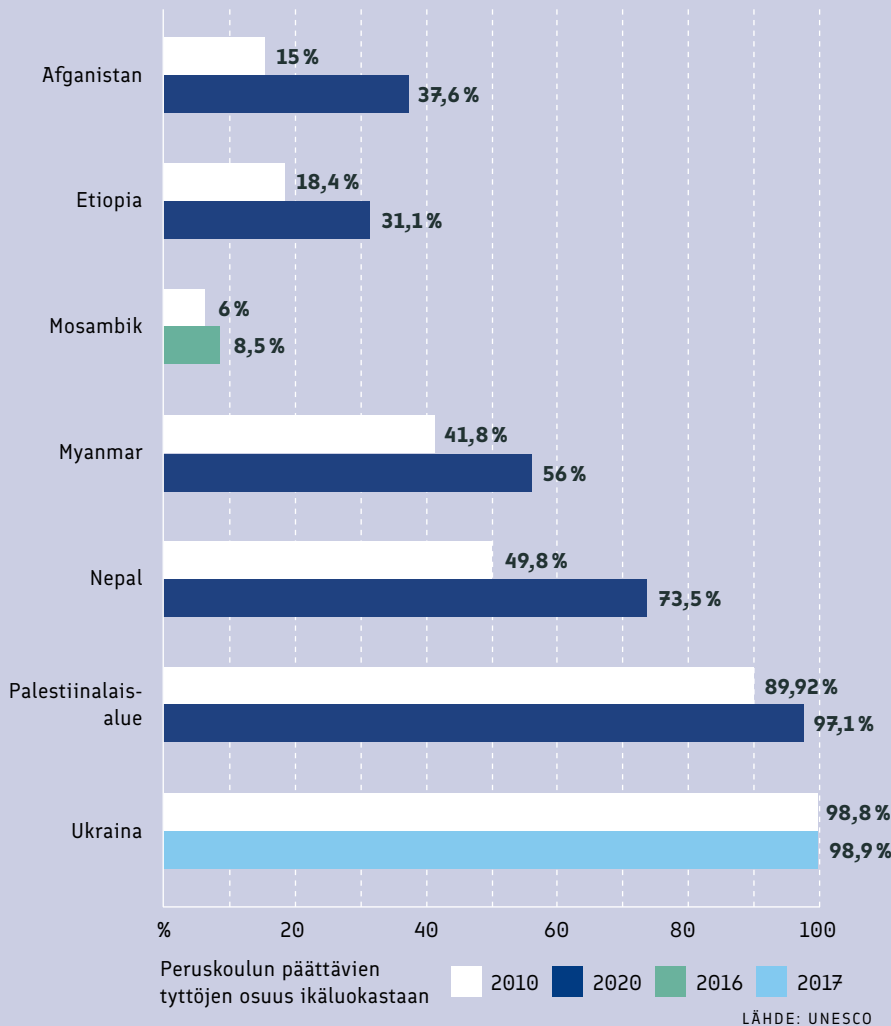
Suomen tuella perus- ja toisen asteen opettajien peruskoulutuksen rakenteet sekä opettajankoulutuksen opetussuunnitelmien sisältö ja kattavuus ovat parantuneet Mosambikissa ja Myanmarissa. Suomalaisten korkeakoulujen tuella on vahvistettu opettajankouluttajien pedagogista osaamista sekä koulutuksen tutkimusperustaisuutta ja käytännönläheisyyttä.

Opettajien koulutuksen laatu paranee myös yksityisen sektorin tuella. Finnfun-din sijoitus eteläafrikkalaiseen Sparks-kouluketjuun on vahvistanut opettajien pedagogista osaamista ja opetusmenetelmiä 20 koulussa.

Kirkon Ulkomaanavun Opettajat ilman rajoja -ohjelman kautta on vuosina 2019–2021 lähetetty 92 suomalaista opettajaa Bangladeshiin, Kambodžaan, Keniaan, Myanmariin, Palestiinaan, Somaliaan ja Ugandaan mentoroimaan kollegoitaan. Suomalaisten kansalaisjärjestöjen ohjelmassa on parannettu oppimisen olosuhteita sekä vahvistettu opettajien ja rehtoreiden osaamista, jotta kouluissa omaksettaisiin entistä oppilaslähtöisempiä käytäntöjä. Järjestöjen työllä on tuettu muun muassa inklusiivista opetusta sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja oikeuksiin, terveystietoon, yrittäjyyteen ja ihmisoikeuksiin liittyvää kasvatusta.

Koronapandemia sulki koulut, ja siksi myös Suomen tekemää yhteistyötä on ollut tarpeen sopeuttaa vahvistamalla opettajien etäopetus- ja teknologiataitoja. Digitaalinen oppiminen on avannut uusia mahdollisuuksia muun muassa opettajien koulutuksen kehittämiseen ja sen kattavuuden laajentamiseen, kun opettajat voidaan tavoittaa myös etäyhteyden avulla.

YHÄ USEAMPI TYTTÖ PÄÄTTÄÄ PERUSKOULUN SUOMEN KUMPPANIMAISIA⁸

Kestävän kehityksen koulutustavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä kaikki tytöt ja pojat päättävät maksuttoman, yhdenvertaisen ja laadukkaan perus- ja toisen asteen koulutuksen. Kouluasteen päättäneiden määrä indikoi saavutettavuuden lisäksi myös osallistumista ja laatua. Suomi seuraa erityisesti perusopetuksen ala- ja yläkoulun päättäneiden tyttöjen osuutta. Yllä olevassa graafissa ovat syyskuussa 2022 saatavilla olleet tiedot.

Inklusiivinen koulutus

Inklusiivisella koulutuksella tarkoitetaan kaikille avointa ja yhdenvertaista koulujärjestelmää. Vammaisia lapsia ja nuoria ei syrjitä, ja kaikilla on oikeus käydä lähikoulua. Inklusiiviset koulut ovat saavutettavia ja turvallisia. Osallistumisen esteitä on purettu ja kaikkien oppimista tuetaan.

Suomen tuki on vahvistanut opettajien osaamista

- Suomalaisen kansalaisjärjestöjen ja korkeakoulujen hankkeissa vuosina 2019–2021 on koulutettu **25 400** opettajaa, joista puolet oli naisia.⁹
- Vuosina 2019–2021 Suomen kahdenväisellä tuella ja monenkeskisellä erityisrahoituksella **160 800** opettajaa tai rehtoria on saanut täydennyskoulutusta.¹⁰
- Global Partnership for Education ja Education Cannot Wait rahastojen tuella **920 600** opettajaa vuosina 2020–2021 sai tukea ja koulutusta etäopetuksen järjestämiseen.
- Maailmanpankin tuella vuosina 2018–2020 on palkattu tai koulutettu **6,25 miljoonaa** opettajaa, joista yli puolet oli naisia. Suomi tukee Maailmanpankkia opettajien täydennyskoulutusmateriaalien kehittämisessä.

Suomen tuki on parantanut opetuksen laatua ja vahvistanut koulujärjestelmiä

- Suomi on tukenut koulujärjestelmien uudistamista **28** kumppanimaat.¹¹
- Suomen tukemat opetuksen sektoriohjelmat ovat vahvistaneet **120 700** koulun kehittämistyötä opetuksen laadun parantamiseksi.¹²
- Kansalaisjärjestöjen ja yksityisen sektorin hankkeissa **1600** koulun ja oppilaitoksen kapasiteetti on vahvistunut.¹³
- Suomen tuella opettajankoulutuksen laatu on parantunut **140** opettajankoulutuslaitoksessa ja korkeakoulussa.¹⁴

Koulutusta heikoimmassa asemassa oleville

Suomen tuella yhä useampi tyttö ja vammainen henkilö pääsee kouluun. Suomi on myös parantanut koulujen sanitaatiota, kouluruokailua ja opetusta kriisitilanteissa.

Vaikka yhä useampi lapsi käy koulua, erityisesti tyttöjen ja vammaisten lasten pääsyä laadukkaaseen koulutukseen on tarpeen vahvistaa. Koulua käyvien tyttöjen osuus on yhä poikien osuutta pienempi, ja vain pieni osuus vammaisista henkilöistä saa koulutuksen.

Suomen tuella tyttöjen mahdollisuudet osallistua toisen asteen koulutukseen ovat parantuneet.

Esimerkiksi Nepalissa on rakennettu ja kunnostettu koulujen käymälöitä ja vesipisteitä sekä käynnistetty koulunkäyntiä tukevia tyttöjen kerhoja. Tyttöille on myös opetettu kuukautissuojien valmistusta, jotta koulunkäynti ei kuukautisten vuoksi keskeytyisi.

Suomen tuella koulujärjestelmien inklusiivisuus on vahvistunut ja vammaisten lasten osallistumisen esteitä on purettu. Hankkeissa on koulutettu vastuunkantajia kuten vanhempia, opettajia ja rehtoreita. Näin on vahvistettu inklusiolle myönteisiä asenteita ja koulujen valmiuksia ottaa vastaan erilaisia oppijoita. Etiopiassa 625 koulua on laajentunut inklusiivisen opetuksen resurssikeskuksiksi, ja vammaisten lasten määrä keskusten piirissä olevissa kouluissa on kasvanut.

Useassa Suomen kumppanimaassa äkilliset kriisit ja pitkittyneet konfliktit ja kriisitilanteet ovat vaikuttaneet koulun-

käyntiin. Suomen tukemat opetushankkeet konfliktit- ja kriisitilanteissa vuosina 2019–2021 tavoittivat lähes 1,1 miljoonaa lasta ja nuorta, joista 48 prosenttia oli tyttöjä.¹⁵

Myanmarissa tukea suunnataan etnisille alueille, jotta voidaan vahvistaa etnisiin vähemmistöryhmiin kuuluvien lasten ja nuorten oikeutta koulua omalla äidinkielellään. Libanonissa on tuettu koulujärjestelmän ulkopuolella olevien Syyrian pakolaislasten ja -nuorten mahdollisuuksia oppimiseen. Lisäksi on tuettu haavoittuvassa asemassa olevien ja koulusta pudonneiden libanonilaisten lasten pääsyä opetuksen piiriin. Etelä-Sudanissa, Ugandassa ja Etiopiassa suomalaiset järjestöt ovat tukeneet pakolaisten ammatillista ja aikuiskoulutusta. Palestiinassa tehtiin muun muassa Suomen ja muiden rahoittajien tuella kunnostustöitä 30:ssä vuoden 2021 Gazan sodassa vaurioituneissa kouluissa.

Koulutus on ihmisoikeus. Suomi vaikuttaa osana kansainvälistä yhteisöä siihen, että oikeus koulutukseen toteutuu yhdenvertaisesti. Suomi on ottanut kantaa opetuksen suojeluun konfliktit- ja kriisitilanteissa sekä esimerkiksi tyttöjen oikeuteen käydä koulua Afganistanissa.

Kun koronapandemia sulki kouluja, Suomen tukemat maailmanlaajuiset koulutusrahastot Education Cannot Wait ja

Global Partnership for Education tarjosivat tukea etäopetuksen järjestämiseen ja koulujen turvalliseen uudelleen avaamiseen 74 maassa. Muutamista maista saatavilla olevat luvut osoittavat, että oppilasmäärät ovat pandemian jälkeen laskeutuneet. Avunantajat tekevät nyt työtä, jotta muutoksesta ei tule pysyvä.

Pandemia on osoittanut, että koulujärjestelmien kriisinsietokyvyn vahvistaminen on tarpeen. Samalla on tärkeää muistaa, että esimerkiksi koulussa opittu lukutaito on kehitystulos, joka säilyy, vaikka olosuhteet muuttuisivat.

UUSI ALOITE

Suomalainen asiantuntemus tukee oppimisen kriisin ratkaisuja

Opetushallituksessa vuonna 2021 toimintansa käynnistänyt Opetusalan kehitysyhteistyön osaamiskeskus FinCEED vahvistaa suomalaista asiantuntemusta koulutuksessa ja kehityksessä. Keskus kouluttaa ja rekrytoi opetusalan tehtäviin kumppanimaisissa ja kansainvälisesti. Se lisää Suomen vaikuttavuutta ja näkyvyyttä koulutuksen globaalien haasteiden ratkaisijana vahvistaen eri toimijoiden yhteistyötä.

SUOMEN TUELLA ON PARANNETTU PÄÄSYÄ LAADUKKAASEEN KOULUTUKSEEN, ERITYISESTI TYTÖILLE JA HEIKOIMMASSA ASEMASSA OLEVILLE

KANSALAI SJÄRJESTÖYHTEISTYÖ 2019–2021

Ammatillista ja
elämäntaitojen koulutusta

6 000

vammaiselle henkilölle, joista
56 prosenttia oli naisia ja tyttöjä.¹⁶

Esi- ja perusopetusta

780 000

lapselle ja nuorelle, heistä
1 800 vammaisia lapsia ja
48 prosenttia tyttöjä.¹⁷

Ammatillisten taitojen, lukutaidon,
yrittäjyystaitojen ja elämäntaitojen
opetusta

135 000

nuorelle ja aikuiselle, joista
58 prosenttia oli naisia ja tyttöjä.¹⁸

FINNFUNDIN SIJOITUS

Sparks-kouluketjun

12 000

oppilasta sai tukea 1–9-luokilla
Etelä-Afrikassa.
Heistä 56 prosenttia on tyttöjä.

SUOMEN TUKEMAT SEKTORIOHJELMAT JA KAHDENVÄLINEN TUKI

Ennen koronapandemiaa esi-, perus-
ja toisen asteen koulutusta

63

miljoonalle oppilaalle, joista yli
600 000 oli vammaisia lapsia ja
nuoria.¹⁹

GLOBAL PARTNERSHIP FOR EDUCATION JA EDUCATION CANNOT WAIT -RAHASTOJEN KORONATUKI 2020

100 miljoonaa

oppilasta pystyi jatkamaan
opintojaan pandemian aikana.
Heistä 48 prosenttia oli tyttöjä.

TULOSESIMERKKI

Lukutaito vahvistuu omalla äidinkielellä

Yhä useampi lapsi saa opetusta
omalla äidinkielellään. Mosambikissa
Suomen tukeman sektoriohjelman
avulla 1017 uutta koulua tuli vuonna
2019 kaksikielisen opetuksen piiriin.
Nyt kaksikielistä opetusta toteutetaan
lähes 3000 koulussa noin
500 000:lle 1–7-luokan oppilaalle.

Myös suomalaisten järjestöjen
hankkeilla tuetaan etnisiin ja
kielivähemmistöihin kuuluvien lasten
äidinkielistä opetusta. Wycliffe
Raamatunkääntäjien hankkeessa
kehitettiin äidinkielistä materiaalia
pokomon, orman, digon and durumun
kielille Keniassa. Hankkeessa
koulutettiin 42 opettajaa opettamaan
näitä kieliä, ja noin 3400 lasta sai
mahdollisuuden oppia omalla
äidinkielellään.

TULOSESIMERKKI

Suomen vaikuttamistyö on vahvistanut inklusiivista koulutusta Maailmanpankin opetusohjelmissa

Suomi ja sen lähettämät asian-
tuntijat ovat työskennelleet
Maailmanpankissa inklusiivisen
koulutuksen edistämiseksi jo
pitkään. Vuonna 2018 Maailman-
pankki sitoutui kansainvälisessä
vammaishuippukokouksessa siihen,
että kaikki sen opetusohjelmat
huomioivat vammaiset henkilöt
vuoteen 2025 mennessä. Inklusiivi-
sesta koulutuksesta on tullut
keskeinen osa Maailmanpankin
koulutuspolitiikan keinovalikoimaa
oppimisen kriisiin vastaamiseksi.

Opetussektoriohjelmilla vaikutetaan yhdenvertaiseen koulutukseen

Asema Nepal in opetussektoriohjelman avunantajryhmässä
antaa Suomelle suoran yhteyden maan opetusministeriöön.
Suomen vaikuttamistyön tavoitteina ovat tyttöjen koulun-
käyntimahdollisuuksien parantaminen ja naisopettajien
määrän lisääminen. Vaikka rakenteiden muuttaminen
on hidasta, on naisopettajien määrä noussut toisen
asteen koulutuksessa lähes 24 prosenttia
viiden viimeisen vuoden aikana.

Talous ja työ

Globaali tilanne

Kehitykseen vauhtia kestävästä liiketoiminnasta ja innovaatioista

Kehittyvien maiden taloudet kasvoivat vahvasti viime vuosikymmenen lopulla, mutta koronapandemia aiheutti merkittävän notkahduksen kasvuun erityisesti vähiten kehittyneissä maissa. Vaikka talouksien ennustetaan palaavan melko pian kasvu-uralle, pandemia on syventänyt kehittyvien maiden työttömyyttä, köyhyyttä ja eriarvoisuutta.

Kehittyvissä maissa on valtaisa tarve ihmisarvoisille työpaikoille ja toimeentulolle. Esimerkiksi Afrikassa työikäisen väestön määrä kasvaa noin 20 miljoonalla vuodessa, ja riittävän toimeentulon saaminen on merkittävä haaste. Uusia työpaikkoja ei synny tarpeeksi, ja työpaikkojen laadussa on ylipäänsä puutteita.

Pandemia on koetellut erityisesti naisten, nuorten ja kaikista köyhimpien oikeutta ihmisarvoiseen työhön ja toimeentuloon. ❶ Naiset, nuoret ja esimerkiksi siirtolaiset työllistyvät usein epäviralliselle sektorille ja aloille, joita pandemian aiheuttama talouskriisi on erityisesti koetellut. Naisia arvioidaan olevan kehittyvien maiden työmarkkinoilla yhä 13 miljoonaa vähemmän kuin ennen pandemiaa. Nuorten kouluttautumismahdollisuudet ja työnsaanti ovat vaikeutuneet entisestään.

Pandemia on koetellut talouksien kantokykyä ja kestävyyttä, kansainvälistä kauppaa, julkisen talouden kestävyyttä sekä kehittyvien maiden yksityistä sektoria. Elpyminen edellyttää pitkäjänteistä panostusta teollistumiseen, talouden monipuolistamiseen sekä yksityissektorin vastuullisuuden ja innovaatio-toiminnan vahvistamiseen. ❷ Elpymistoimissa korostuvat myös digitaalisen, vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän kysymykset.

Kansainvälinen yhteisö, alueelliset toimijat ja hallitukset ❸ ovat yhdessä yksityisen sektorin kanssa avainasemassa, kun talouksien rakenteellisia muutoksia viedään eteenpäin. Ne edistävät vastuullista liiketoimintaa, alueellista integraatiota sekä kestävä kehityksen mukaista kauppaa ja innovaatioita.

Yhä useampi kuluttaja, rahoittaja ja yhteistyökumppani edellyttää, että yritykset toimivat ihmis- oikeus- ja ympäristövastuun ❹ sekä hyvän hallinnon mukaisesti kaikkialla maailmassa. Valtioiden sitoutuminen YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin periaatteisiin on ollut globaalisti epätasaista. Seurantajakson aikana kehittyvistä maista esimerkiksi Thaimaa, Kenia, Uganda ja Pakistan ovat kuitenkin julkaisseet näiden periaatteiden edistämistä koskevat toimintasuunnitelmansa.

1

Suomi tukee ihmisarvoista työtä

Suomi vahvistaa kaikkein heikoimmassa tilanteessa olevien ihmisten mahdollisuuksia ihmisarvoiseen työhön, elinkeinoon ja toimeentuloon. Tuella lisätään työntekijöiden tietoisuutta työelämäoikeuksista, parannetaan työpaikkojen laatua sekä luodaan työtä ja toimeentuloa.

3

Suomi vaikuttaa kansainvälisen yhteisön linjauksiin

Suomi ajaa johdonmukaista globaalia kauppaa-, investointi- ja veropolitiikkaa, edistää kansainvälisen vastuullisen yritystoiminnan normien toteutumista sekä tukee monenkeskisiä toimijoita, jotka luovat erityisesti naisia ja nuoria hyödyttäviä innovaatioita.

2

Suomi edistää yritysten vastuullisuutta ja innovaatiotoimintaa

Suomi tukee kehittyvien maiden mikro- ja pk-yritysten pääsyä liiketoiminnan tuki- ja rahoituspalveluihin, tarjoaa yrityksille vastuullisuuskoulutusta sekä edistää kehittyvien maiden valmiuksia luoda innovaatioita myös suomalaistoimijoiden kanssa.

4

Suomi parantaa kehittyvien maiden liiketoimintaympäristöä

Suomi parantaa yritysten toimintaympäristöä, tukee taloudellista integraatiota, vahvistaa kehittyvien maiden hallitusten kykyä toimia kansainvälisen kaupan sääntöjen mukaisesti sekä edistää kestävän kehityksen mukaista uutta tietotaitoa, teknologiaa ja innovaatioita.

Yrityksiä ja työpaikkoja kehittyviin maihin

Suomen tuella syntynyt liiketoiminta ja ihmisarvoiset työpaikat luovat kestäväää talouskehitystä ja vakaita yhteiskuntia.

Kehittyvien maiden yksityinen sektori on avainasemassa uusien työpaikkojen, elinkeinon ja toimeentulon luomisessa sekä köyhien ihmisten tarpeisiin suunnattujen tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Vahva, vastuullinen ja innovatiivinen yksityissektori tukee kestäväää talouskehitystä ja yhteiskunnan vakautta.

Suomen tuella on luotu yksityissektorin työpaikkoja erityisesti naisille ja nuorille sekä parannettu työpaikkojen laatua, jotta ne olisivat ihmisarvoisia ja entistä tuottavampia. Esimerkiksi kansalaisyhteiskuntaa tukemalla on vahvistettu naisten työelämäoikeuksia ja johtajuutta työpaikoilla, edistetty työterveyttä ja työturvallisuutta, varmistettu äitiysvapaita sekä ehkäisty väkivaltaa ja häirintää työpaikoilla. Nämä tulokset ovat osaltaan vähentäneet naisten työllistymisen esteitä kehittyvissä maissa.

Suomi on tukenut kehittyvien maiden yksityissektorin toimintaympäristöä sekä laajentanut ja vahvistanut yksityissektorille suuntautuvia palveluja. Naisten roo-

lia taloudessa on edistetty muun muassa tukemalla naisten omistamien mikro- ja pk-yritysten pääsyä liiketoiminnan tukipalveluihin kuten rahoitukseen, koulutukseen ja verkostoihin. Lisäksi Finnfundin toiminnan ja finanssisijoitusten kautta on pyritty suuntaamaan investointeja erityisesti yrityksiin, jotka ovat naisten omistuksessa tai naisten johtamia.

Kehitysyhteistyörahoitteiset yksityisen sektorin tukimuodot ovat tuottaneet innovaatioita, uutta tietotaitoa, työpaikkoja sekä investointeja kehittyviin maihin. Tärkeässä asemassa ovat olleet kehittyvien maiden ja suomalaisten toimijoiden innovaatioyhteistyö ja liikekumppanuudet. Kehittyviin maihin suuntautuvia kestävän kehityksen investointeja on lisätty merkittävästi finanssisijoitusten kautta. Kaikkiin näihin on saatu Suomen rahoituksen rinnalle ulkopuolista rahoitusta.

Suomi on antanut oman panoksensa myös alueelliseen taloudelliseen integraatioon. Esimerkiksi TradeMark East Africa -järjestö on sujuvoittanut alueellisia kaupankäyntiyhteyksiä Itä-Afrikassa,

mikä on pienentänyt kaupankäynnin kustannuksia. Suomen rahoittamat monenkeskiset kauppa ja kehitys -järjestöt ovat vahvistaneet niin kehittyvien maiden kansallista kuin globaalia liiketoimintaympäristöä, kauppapoliittista osaamista ja kestäväää teollista kehitystä. YK:n teollistamisjärjestö UNIDOLle suuntautuvan tuen tuloksena syntyi 121 liiketoimintaympäristöä tai taloudellista integraatiota parantavaa laki- tai politiikkaehdotusta vuosina 2019–2021.²⁰

Suomen toimet kehittyvien maiden talouden vahvistamiseksi, työpaikkojen luomiseksi ja toimeentulon parantamiseksi evaluoitiin vuonna 2021. Riippumattomassa evaluoinnissa todettiin, että toiminta on pääsääntöisesti ollut tarkoituksenmukaista ja tuloksellista. Kehittämiskohteiksi nimettiin muun muassa kokonaisuuden johtaminen, yritystuissa olevien aukkojen paikkaaminen ja kaupalliseen yhteistyöhön siirtyvien kumppanimaiden nykyistä hallitumpi tukeminen. Ulkoministeriö on ryhtynyt toimiin muun muassa yksityissektorin linjauksen laatimiseksi ja yhteistyön parantamiseksi.

SUOMEN TUELLA TYÖPAIKKOJA

Tuettujen tai luotujen kokopäivätoimisten (tai vastaavien) työpaikkojen lukumäärä.²¹

1 020 600

Monenkeskinen yhteistyö²²

847 300

Kehityspankit²³

4 900

Kahdenvälinen yhteistyö²⁴

425 000

naiset 36 %

Yksityisen sektorin
rahoitusinstrumentit²⁵

84 800

Kansalaisjärjestöjen
kehitysyhteistyö²⁶

LÄHDE: UM

SUOMEN TUELLA YRITYSTOIMINTAA

Liiketoiminnan kehityspalveluja, myös innovaatiotoiminnan tukipalveluja, ja vastuullisia liiketoimintakäytäntöjä sekä liiketoiminnan parantamista tai kasvattamista tukevaa rahoitusta hyödyntävien kehittyvien maiden mikro- ja pk-yritysten lukumäärä.

2 300 900

Monenkeskinen yhteistyö²⁷

2 603 900

Kehityspankit²⁸

1 400

naiset 43 %

Kahdenvälinen yhteistyö²⁹

350

Yksityisen sektorin
rahoitusinstrumentit³⁰

17 000

naiset 55 %

Kansalaisjärjestöjen
kehitysyhteistyö³¹

LÄHDE: UM

ITC vahvisti naisten ja nuorten yritystoimintaa

Suomen tukema Kansainvälinen kauppakeskus ITC auttoi kehittyvien maiden mikro- ja pk-yrityksiä luomaan ja säilyttämään 56 549 työpaikkaa vuosina 2019–2021 ITC tukee erityisesti naisten ja nuorten yritystoimintaa tarjoamalla koulutusta, kehittämällä arvoketjuja ja verkostoja sekä vahvistamalla vienti- ja investointitukiorganisaatioiden toimintaa. Vuonna 2019 ITC arvioi, että sen saamalla rahoituksella kasvatettiin yritysten viennin ja investointien arvoa 11-kertaisesti.

Vastuullista kalankasvatusta ja hyviä työpaikkoja Sambiassa

Sambialainen Yalelo on vastuullisen kalankasvatuksen edelläkävijä ja yksi suurimmista kalankasvattajista Afrikassa. Suomalaisen kehitysrahoittaja Finnfundin rahoituksen avulla yhtiö on pystynyt laajentamaan ja kehittämään toimintaansa. Yritys työllistää nykyisin yli 1 000 ihmistä eri puolilla Sambiaa. Yhtiö on myös sitoutunut kehittämään työpaikkojen laatua: Finnfundin tuella ja suomalaisen WorkAheadin teknologiaa hyödyntäen se on esimerkiksi toteuttanut kyselyjä, joiden kautta työntekijät voivat antaa suoraan ja nimettömästi palautetta sekä kehitysideoita. Samalla on kerätty tärkeää tietoa työpaikkojen merkityksestä työntekijöiden ja heidän perheidensä elintasolle.

Innovaatioita ja digitalisaatiota

Suomen tukemat digitaaliset ratkaisut edistävät kestäväää kehitystä ja digitaalista yhdenvertaisuutta.

Suomi on tukenut kehittyvien maiden omaa innovaatiotoimintaa, millä on edistetty talouden pohjan vahvistamista ja monipuolistamista sekä uusien kestäväää kehitystä tukevien ratkaisujen luomista.

Suomen kahdenväliset ja alueelliset innovaatio-ohjelmat ovat vahvistaneet innovaatio- ja startup-ekosysteemejä kumppanimaissa. Suomen rahoittamissa hankkeissa syntyi 57 tutkimus-, teknologia- ja innovaatiokumppanuutta kehittyviin maihin.³² Esimerkiksi ulkoministeriön ja Business Finlandin yhteisohjelma Developing Markets Platform ja sen edeltäjä BEAM ovat edistäneet tällaisten kumppanuuksien syntyä.

Suomen tuki on auttanut monenkeskisiä yhteistyökumppaneita kehittämään ja uudistamaan omaa toimintaansa. Suomi on aktiivisesti tukenut UNICEFin ja UNFPAn innovaatiotyötä, jonka kautta on syntynyt erityisesti koulutukseen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyviä digitaalisia palveluita. UNICEF laajentaa parhaillaan lasten oikeuksia edis-

tävää innovaatio-ohjelmaansa ja on perustanut kaksi uutta rahoitukseen ja oppimiseen keskittyvää innovaatiokeskusta Suomeen. Suomen sijoitus Aasian kehityspankin alaiseen Ventures -rahaan tuon auttaa innovatiivisten ilmastoteknologiaratkaisujen ja digitaalisten naisten taloudellisen osallistumista edistävien ratkaisujen jalkautumista Kaakkois- ja Etelä-Aasiassa.

Suomi on edistänyt digitaalista yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa globaaleissa neuvotteluissa. Suomelle on myönnetty näkyvä johtorooli naisten ja tyttöjen oikeuksia edistävän globaalien Generation Equality -kampanjan teknologiat ja innovaatiot -toimintakoalitiossa.

Kestävän digitaalisen siirtymän tuki näkyy yhä vahvemmin paitsi Suomen myös EU:n yhteistyössä Afrikan ja muiden kehittyvien alueiden kanssa. Suomi on vaikuttanut EU:n prioriteetteihin ja toimintatapojen kehittämiseen ja osallistuu uuden D4D Hub -alustan kautta EU-aloitteiden valmisteluun Afrikassa, Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa.

UUSI ALOITE

YK:n innovaatiokeskittymä pääkaupunkiseudulla

Suomen tavoitteena on vahvistaa asemansa kansainvälisesti houkuttelevana innovaatiotoiminnan keskuksena sekä edistää suomalaista osaamista YK-työssä. Vuonna 2020 Suomessa aloitti UN Global Pulse Finland, jolla on keskeinen rooli YK:n innovaatiotoiminnan uudistamisessa. UN Global Pulse tähtää massadatan, tekoälyn ja ennakkoinnin käyttämiseen kestävään kehityksen hyväksi. Suomessa aloittavat vuonna 2022 myös Unicefin globaalit innovatiivisen oppimisen ja rahoituksen keskuskeskukset. YK:n projektipalvelujen toimiston UNOPSin vaikuttavuussijoittamisen S3i-ohjelmatoimiston työ käynnistyi Helsingissä vuonna 2020 (lue tarkemmin kohdasta ”Riskien hallinta”).

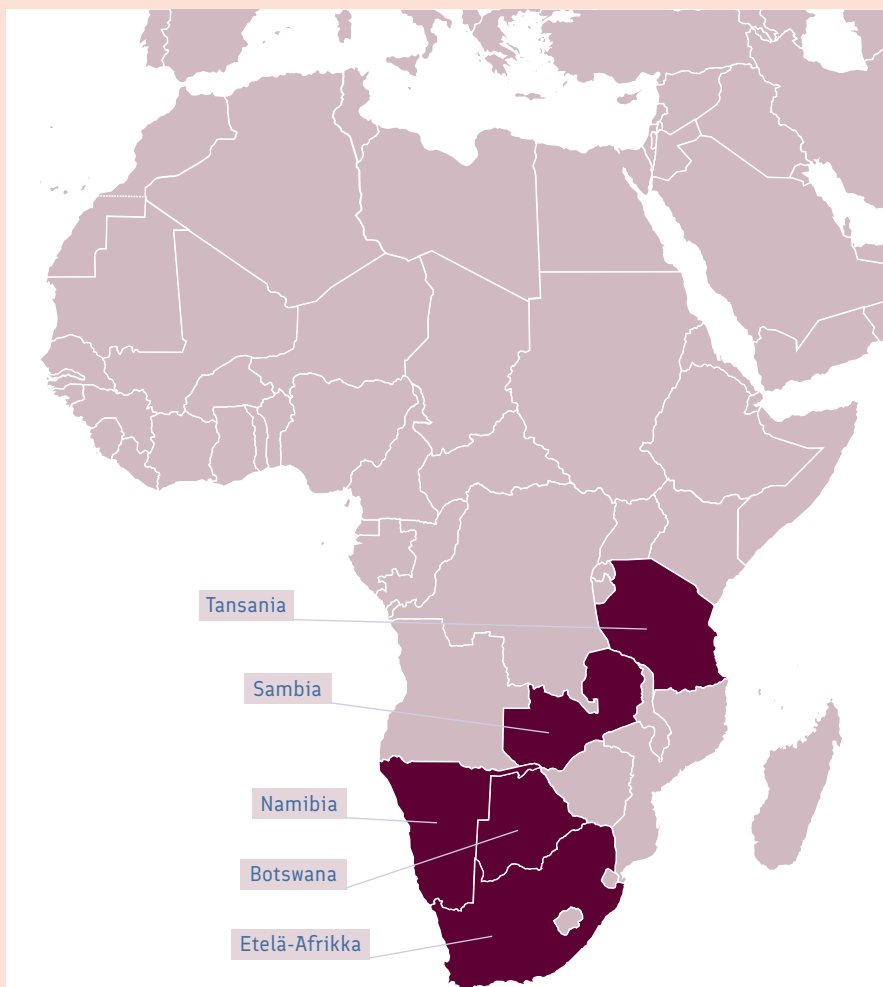
Vastuullisuuskoulutusta yrityksille

Ihmisoikeuksia koskevat YK-periaatteet ovat nousseet vahvemaksi osaksi Suomen yksityisen sektorin yhteistyötä.

Yrityksillä on merkittävä rooli YK:n kestävään kehityksen tavoitteiden edistämisessä. Tavoitteiden saattamiseksi on tärkeää, että yritykset myös ehkäisevät ja puuttuvat toiminnassaan ja arvoketjuissaan mahdollisesti syntyviin kielteisiin ihmisoikeusvaikutuksiin.

Suomi on edistänyt yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien YK-periaatteiden sisällyttämistä rahoitukseen, jolla tuetaan suomalaisia yksityissektorin investointeja kehittyvissä maissa. Finnfund otti vuonna 2019 käyttöön ihmisoikeuslinjauksen, joka ohjaa sen työtä ihmisoikeuksiin liittyvien riskien tunnistamisessa ja hallitsemisessa.

Suomen tuella koulutettiin yli 9 000 yritystä ihmisarvoisesta työstä ja vastuullisesta liiketoiminnasta vuosina 2019–2021.³³ Koulutusta tarjosivat muun muassa kansalaisjärjestöt, Finnpartnership ja kahdenväliset hankkeet Sambiassa ja Tansaniassa.

Uusia ratkaisuja kehityksen tueksi

Suomen tukema Eteläisen Afrikan innovaatiotukiohjelma (SAIS2) on edistänyt alueellista innovaatioyhteistyötä eteläisen Afrikan kehitysyhteisön SADC:n alueella. Ohjelmassa on ollut mukana SADC:sta ja sen ulkopuolelta noin 100 innovaatiotukiorganisaatiota, joiden yhteishankkeet ovat keskittyneet viiteen kumppanimajaan; Botswanaan, Etelä-Afrikkaan, Namibiaan, Tansaniaan ja Sambiaan.

Ohjelman avulla on

- luotu tai tuettu yli 1400 työpaikkaa
- tuotettu liiketoiminnan kehittämispalveluita yli 3 300 kasvuyritykselle tai yrittäjälle
- luotu 22 uutta TKI-kumppanuutta yritysten ja koulutus/tutkimuslaitosten välillä.
- Luotu SADC:n innovaatiohubien verkosto, joka käynnistettiin syyskuussa 2021 itsenäisenä toimijana nimellä Southern Africa Innovation Collective. Sillä on nyt 23 jäsentä seitsemässä maassa.
- Edistetty kumppanuuksia suomalaisten ja eteläisen Afrikan kasvuyritysten ja innovaatiohubien välillä hankkeiden, koulutusten ja vierailujen kautta.

Kansalaisjärjestöt edistivät vastuullista yritystoimintaa

Suomalaiset ja kansainväliset kansalaisjärjestöt ovat tärkeitä kumppaneita vastuullisen yritystoiminnan edistämiseksi. Esimerkiksi Finnwatch-järjestö kävi vuoropuhelua 15 yrityksen kanssa toimitusketjuissa esiintyvistä ihmisoikeusongelmista Thaimaassa. Hanke vaikutti myönteisesti sekä Euroopassa toimivien että thaimaalaisten yritysten vastuullisuuskäytäntöihin. Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS tukee yritys vastuuhankkeita, joilla pyritään ehkäisemään yritystoiminnan kielteisiä ympäristö- ja ihmisoikeusvaikutuksia Ugandassa ja Keniassa. Vuonna 2020 KIOSin tukema organisaatio Keniassa auttoi voittamaan oikeudenkäynnin, jossa saastuttava yritys oli aiheuttanut muun muassa vakavia terveysuhkia läheiselle yhteisölle.

Laina- ja sijoitusmuotoiseen rahoitukseen tasa-arvotavoitteita

Kehityspoliittisen investointisuunnitelman mukaan laina- ja sijoitusmuotoiseen rahoitukseen on liityttävä tasa-arvotavoitteita. Suomen vaikuttamistyön tuloksena Aasian kehityspankin ADB:n alainen Ventures-rahasto on sitoutunut siihen, että 75 prosenttia sen tekemistä sijoituksista ilmasto- ja ympäristöteknologiaa kehittäviin yrityksiin edistää tasa-arvotavoitteita. Rahasto teki vuonna 2021 seitsemän sijoitusta, ja tavoitteet ylittyivät niissä reilusti.

Demokratia ja rauha

Globaali tilanne

Koronapandemia on heikentänyt demokratian tilaa entisestään

Toimiva demokratia ja oikeusvaltio ovat kestävän kehityksen edellytys. Demokratioissa kansalaisten osallistuminen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon on turvattua, talouskehitys vakaata ja ympäristönsuojelu laajempaa.

Kansalaiset ympäri maailmaa kaipaavat mahdollisuutta osallistua ja saada oman äänensä kuuluviin. Tämä on näkynyt hiljattain suurissa demokratiaa vaativissa mielenosoituksissa, joita on järjestetty Valko-Venäjän, Myanmarin ja Kuuban kaltaisissa autoritaarisissa maissa.

Mielenosoituksista huolimatta globaali demokratiakehitys on ollut laskusuuntaista jo pitkän aikaa, ja koronapandemia on heikentänyt tilannetta entisestään. Demokratian mittarit näyttivät viimeksi yhtä heikkoja lukuja vuonna 1989. Enää vain kolmekymmentä prosenttia maailman väestöstä elää demokraattisessa maassa.

Myös kansalaisyhteiskunnan toimintatila ¹ on supistunut. Lähes kaksi miljardia ihmistä asuu maassa, jossa kansalaisyhteiskunta ei voi toimia vapaasti.

Myönteistä on, että naisten poliittinen osallistuminen on kasvanut. Naisten osuus maailman kansan-

edustajista kaksinkertaistui 11 prosentista 22 prosenttiin vuosina 1995-2015. Vuoden 2022 alkuun mennessä luku oli kohonnut 26 prosenttiin.

Kehittyvillä mailla ei ole riittävästi varoja, joilla ne kuroisivat umpeen eriarvoisuuksia sekä kehittäisivät julkisia palveluita ja infrastruktuuria. Niiden verojärjestelmät ovat usein heikkoja, ja valtaosa työvoimasta ja yrityksistä toimii epävirallisessa taloudessa. Alhaisen tulotason maissa kerättyjen verojen ² osuus bruttokansantulosta on vain 13 prosenttia, kun korkean tulotason maissa se on yli 23 prosenttia.

Vuonna 2021 sotia tai aseellisia konflikteja oli käynnissä 46 maassa. Niissä sai surmansa noin 150 000 ihmistä, mikä on 13 prosenttia enemmän kuin edeltävänä vuonna. Nykyiset konfliktit ³ ovat monimutkaisia ja moniulotteisia. Hallituksista riippumattomien toimijoiden välisten konfliktien määrä on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2010.

Lähes kaikki Suomen keskeisistä yhteistyömaista ovat niin sanottuja hauraita valtioita ja alueita. Näihin kuuluvat Etiopia, Somalia, Mosambik, Syyria, Irak, Palestiinalaisalue, Myanmar ja Afganistan. Suomen pitkäaikainen kumppanimaa Nepal siirtyi pois kaikkein hauraimpien valtioiden kategoriasta vuonna 2020.

1

Suomi tukee kansalaisyhteiskuntaa

Suomi tukee naisten ja haavoittuvimmassa asemassa olevien osallistumista päätöksentekoon sekä edistää sanan-, kokoontumis- ja järjestäytymisvapautta. Suomi vahvistaa itsenäistä mediaa sekä ihmisoikeuspuolustajien suojelua.

2

Suomi parantaa julkisia palveluja

Suomi tukee oikeudenmukaista ja tehokasta verotusta, jolla rahoitetaan julkisia palveluja. Suomi parantaa kehitysyhteistyön kumppanimaiden kykyä kerätä omaa julkista rahoitusta.

3

Suomi vahvistaa rauhanprosesseja

Suomi tukee konfliktista toipuviissa maissa asuvien siviilien turvallisuutta ja hyvinvointia sekä parantaa naisten, nuorten ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia vaikuttaa rauhan ja turvallisuuden kysymyksiin. Suomen työllä edistetään demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta.

Demokratiaa ja oikeusvaltiokehitystä

Suomi vahvistaa yhteiskuntien moniäänisyyttä:
Suomen tuella naiset ja kansalaisyhteiskunta ovat päässeet
mukaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Suomi edistää laaja-alaisesti perus- ja ihmisoikeuksien, demokratian sekä oikeusvaltioperiaatteen toteutumista olennaisena osana ulkopolitiikkaa. Työtä näiden teemojen puolesta tehdään kansallisesti, EU-tasolla sekä kansainvälisesti.

Suomen demokratiatyössä ovat viime vuosina korostuneet naisten poliittisen osallistumisen sekä kansalaisyhteiskunnan työn ja toimintaedellytysten turvaaminen. YK:n tasa-arvojärjestön UN Womenin kautta on vuosina 2019–2021 tuettu lähes 24 500 naisjohtajan ja -ehdokkaan osallistumista poliittiseen elämään.³⁴ Tansaniassa Suomen ja UN Womenin yhteistyön ansiosta naisparlamentarikot ovat uskaltaneet ottaa esille tärkeitä sukupuolten tasa-arvoon liittyviä asioita parlamentissa.

Kansalaisyhteiskuntatyön avulla Suomi on vahvistanut paitsi ihmisten osallistumismahdollisuuksia myös Suomen muita tavoitteita, kuten sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä. Useat suomalaiset kansalaisjärjestöt tekevät merkittävää työtä ihmisoikeuksien, kansalaisyhteiskunnan tilan ja sananvapauden puolustamiseksi. Suomi painottaa erityisesti kansalaisjärjestöjen moniäänisyyttä.

Esimerkiksi vuonna 2021 kahdeksaa suomalaista vammaisjärjestöä edustavan

Vammaiskumppanuus-järjestön ja vammaisten henkilöiden perustaman Abilisäätiön kautta tuettiin 159:ää kehittyvien maiden vammaisjärjestöä. Näistä neljatoista oli vammaisten naisten omia järjestöjä ja naisten/tyttöjen tasa-arvoa edistäviä järjestöjä. Tuella on edistetty vammaisaktivistien työtä kehittyvissä maissa ja heidän mahdollisuuksiaan vaatia oikeuksiaan. Vammaisten henkilöiden poliittinen osallistuminen on keskeistä yhdenvertaisuuden toteutumiseksi.

Suomi tukee demokratiakehitystä myös muiden kansainvälisten toimijoiden, kuten Kansainvälisen demokratia- ja vaaliapuinstituutin International IDEAn, kautta. Myanmarissa Suomi on yhdessä International IDEAn kanssa vahvistanut eri puolueiden ja järjestöjen asiantuntemusta perustuslain, rauhan ja vallanjaon välisistä yhteyksistä. Tätä osaamista tarvitaan, kun valta aikaan siirtyy siviilihallinnolle.

Suomen demokratiatyön kokonaisuudessa pienempään rooliin ovat viime vuosina jääneet oikeusjärjestelmien vahvistaminen sekä vapaan median tukeminen. Suomi on kuitenkin tehnyt pitkäjänteistä työtä muun muassa Kirgisiassa ja Tadžikistanissa, missä maat ovat onnistuneet vahvistamaan kansallisen oikeusapujärjestelmänsä rakenteita sekä lisäämään oikeusapupalveluiden saavutettavuutta ja laatua.

Suomen vahva kansainvälinen toiminta demokratian puolesta näkyi myös EU-puheenjohtajuuskaudella vuonna 2019, kun EU:n neuvosto hyväksyi päätelmät demokratiasta ja uudisti sitoumuksensa demokratiaan. Näiden jatkoksi vuonna 2020 julkistettiin EU:n uusi ihmisoikeuksia ja demokratiaa tukeva toimintaohjelma, joka painottaa myös oikeusvaltion roolia ja kansainvälistä yhteistyötä.

UUSI ALOITE

Oikeusvaltiokeskus kokoaa alan toimijoita yhteen

Vuonna 2021 perustettu Oikeusvaltiokeskus kokoaa yhteen alan huippuasiantuntemusta, tuottaa tietoa ja vahvistaa Suomen demokratia- ja oikeusvaltioyhteistyötä kehittyvissä maissa. Tarkoituksena on saattaa Suomessa oleva oikeusvaltiokysymysten osaaminen ja kokemus Suomen kumppanimaiden käyttöön. Mahdollisia hyödynsääjiä ovat viranomaiset ja instituutiot, kansalliset ja kansainväliset järjestöt sekä muut alan osaamista tarvitsevat tahot.

Demokratia- ja oikeusvaltiotyön tuloksia vuosina 2019–2021

Suomen tuella

3 600

kehittyvien maiden kansalaisjärjestöä edisti Suomelle tärkeitä teemoja³⁵

170 000

virkahenkilöä tai vaaleilla valittua henkilöä vahvisti julkishallinnollista osaamistaan³⁶

5 705 000

ihmistä sai oikeusapua, ja näistä 57 prosenttia oli naisia³⁷

68 000

ihmis-oikeuspuolustajaa, journalistia ja ammattiyhdistysaktiivia pystyi jatkamaan työtään³⁸

Suomen laaja demokratiakäsitys

Suomen työ rauhanomaisen ja demokraattisen yhteiskuntakehityksen edistämiseksi perustuu laajaan demokratiakäsitykseen, jossa ihmis-oikeudet, oikeusvaltioperiaate, sananvapaus, hyvä hallinto ja korruption kitkeminen nähdään tärkeinä, toisistaan riippuvaisina demokratian elementteinä.

Kenian maakunta-hallinnot paransivat palveluitaan

Keniaan luotiin maakuntiin pohjautuva hallintojärjestelmä vuoden 2010 uuden perustuslain myötä. Suomen tuella on kehitetty maakuntien taloushallintoa ja lisätty kansalaisten osallistumista maakunnan toimien suunnitteluun ja valvontaan. Kansalaisten osallistumisen tuloksena maakunnat ovat parantaneet vesi-, opetus- ja terveyspalveluitaan kaikkialla maassa. Suomi on tukenut Kenian maakuntahallintojen kehittämistä Maailmanpankin ja YK:n kehitysjärjestön UNDP:n kautta sekä antamalla tukea kansalaisjärjestöille.

Suomi tukee ihmis-oikeuspuolustajia

Ihmisoikeuspuolustajien tukeminen on olennainen osa Suomen ihmis-oikeusperustaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomi toimii ja edellyttää myös muiden valtioiden toimivan kansainvälisten ihmis-oikeussäännösten mukaisesti sekä suojelevan ja tukevan ihmis-oikeuspuolustajien toimintaa. Esimerkiksi Suomen tukema World Organization Against Torture (OMCT) toimii kidutuksen ja pahoinpitelyn lopettamiseksi, uhrien tukemiseksi ja ihmis-oikeuksia puolustavien tahojen auttamiseksi. Vuonna 2021 järjestö tuki 869:ää ihmis-oikeuksien puolustajaa ja 78:aa ihmis-oikeusjärjestöä 70 maassa. Vuosina 2019–2021 OMCT ja sen kumppanit saivat vapautettua 280 ihmis-oikeuksien puolustajaa mielivaltaisesta vankeudesta.

Demo Finland tuki puolueiden välistä vuoropuhelua kehittyvissä maissa

Puolueiden välinen rakentava vuoropuhelu vahvistaa luottamusta ja edesauttaa rauhanomaista ristiriitojen sovittamista. Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö Demo Finland on vuosina 2019–2022 tukenut monipuoluedialogia seitsemässä kumppanimaassaan. Samiassa puolueiden naisjärjestöt ovat perustaneet puoluerajat ylittäviä keskustelu- ja yhteistyöfoorumia, mikä on muun muassa lisännyt puolueiden yhteistä kampanjointia naisten poliittisen osallistumisen puolesta. Demo Finlandin ohjelmat tavoittavat yhteensä noin 1 200–2 000 poliitikkoa vuodessa, ja vuonna 2021 toimintaan osallistui edustajia 119:stä eri puolueesta.

SUOMEN TUKEMAT RAUHANPROSESSIT

Suomi on tukenut vuosina 2019–2021 inklusiivisia rauhanprosesseja 20:ssä väkivaltaisesta konfliktista kärsivässä maassa.

Rauhantyötä ovat tehneet muun muassa suomalaiset järjestöt Crisis Management Initiative, Kirkon Ulkomaanapu ja Suomen Lähetysseura.⁴⁰

Naisille vahvempi rooli rauhanprosesseissa

Suomen tukema koulutus ja alueellinen verkostoituminen parantavat naisrauhanvälittäjien osallistumismahdollisuuksia Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän alueella. Esimerkiksi Syyriassa Suomi on edistänyt naisten osallistumista rauhanprosessiin tukemalla naisten neuvottelukunnan WABin työtä. Neuvottelukoulutuksen tukemana WAB on onnistunut muodostamaan ja tuomaan esiin yhteisiä kantoja.

Suomen tuella vuosina 2019–2021 on raivattu

6.78 km²

vapaaksi miinoista. Tämä vastaa 970:tä UEFA-standardit täyttävää jalkapallokenttää.⁴¹

Rauhanrakennusta

Suomi on vahvistanut etenkin naisten ja nuorten pääsyä mukaan rauhanprosesseihin. Laaja osallistuminen edistää pysyvän rauhan saavuttamista.

Suomen konfliktinratkaisutyötä tehdään kahdenvälisesti, osana Euroopan unionia sekä tukemalla YK:n ja alueellisten järjestöjen kuten Afrikan unionin ponnisteluja.

Somaliassa Suomi tukee valtion jälleenrakennusta pitkittyneen konfliktin jälkeen. Suomen tuella on vahvistettu kansalaisten ja valtion välistä yhteiskuntasopimusta ja laadittu suunnitelma Somalian kansalliselle sovintoprosessille. Vuonna 2021 lähes sata

Suomen tuella koulutettua ryhmää osallistui paikallisyhteisöissä sovintoprosesseihin ja kansalaisvuoropuheluun. Mukana oli muun muassa naisten ja nuorten ryhmiä sekä perinteisiä uskonnollisia johtajia.

Myanmarissa Suomi on tukenut rauhanrakentamista yli 70 vuotta kestäneen sisällissodan ratkaisemiseksi avunantajien yhteisen rauhanrahaston, Suomen Lähetysseuran ja CMIn kautta. Suomen tuella on vahvistettu osapuolten välistä luottamusta, neuvotteluvalmiutta ja vuoropuhelua. Virallinen rauhanprosessi pysähtyi vuoden 2021 vallankaappauksen seurauksena, mutta epävirallisilla neuvotteluilla on onnistuttu sovitteluun jännitteitä paikallisesti ilman väkivaltaa. Naisten ja nuorten osallis-

tumista on tuettu läpi prosessin. Esimerkiksi vuonna 2021 erilaisiin rauhanrahaston tukemiin neuvotteluihin osallistuneista toimijoista 37 prosenttia oli naisia.

Palestiinalaisalueella Suomi toimii yhdessä EU:n humanitaarisen avun toimiston ECHOn ja kymmenen EU-maan kanssa. Suomi rahoittaa ohjelmaa, joka vastaa humanitaarisen suojelun tarpeisiin ja vahvistaa palestiinalaisyhteisöjen kehitysedellytyksiä Israelin hallitsemalla C-alueella. Ohjelman avulla on pystytty estämään palestiinalaisen infrastruktuurin tuhoamista ja ihmisoikeusloukkauksia. Lähes 50 000 ihmistä hyötyi ohjelmasta vuonna 2020.

Suomen painottama tasa-arvonäkökulma toteutuu myös yhteistyössä kan-

Suomi auttaa konfliktien uhreja

Suomi on painottanut uhrien aseman parempaa huomioimista konfliktien yhteydessä ja peräänkuuluttanut rankaisemattomuuden vastaisia toimia. Yksilöiden tai yhteisöjen kärsimysten sivuuttaminen aiheuttaa epäoikeudenmukaisuutta ja voi johtaa uuden konfliktin syttymiseen.

Suomi on tukenut Kansainvälisen rikostuomioistuimen uhrirahastoa vuodesta 2004 lähtien. Viime vuosina tuki on kohdistunut seksuaalista ja sukupuolittunutta väkivaltaa kokeneiden uhrien auttamiseen. Vuonna 2020 Ugandassa ja Kongon demokraattisessa tasavallassa järjestettiin uhrirahaston tuella 1105 julkista dialogia ja rauhan rakentamiseen keskittyvää tapahtumaa, joihin osallistui yhteensä lähes 20 000 ihmistä. Tapahtumien tavoitteena oli estää uusien väkivaltaisuuksien syttyminen puuttamalla niiden taustalla vaikuttaviin syihin.

sainvälisten järjestöjen kanssa. Suomen avustuksella YK:n tasa-arvojärjestö UN Women tuki vuosina 2019–2021 26:ta maata niin sanotun 1325-toimintaohjelman laatimisessa. Ohjelman avulla toimeenpannaan YK:n turvallisuusneuvoston samaa numeroa kantavaa Naiset, rauha ja turvallisuus -päättöslauselmaa.³⁹

Afrikan unionia Suomi on tukenut vuodesta 2009 lähtien kouluttamalla rauhanvälittäjiä sekä perustamalla unionin rauhanvälityksen tukiyksikön ja Afrikan naisrauhanvälittäjien FemWise-Africa-verkoston. Lisäksi Suomi tukee YK:n oikeusvaltiotiimin työtä seksuaalisen väkivallan torjumiseksi aseellisissa konflikteissa. Oikeusvaltiotiimin työn ansiosta kahdeksaan YK:n rauhanoperaatioon sisällytettiin vastuuvetolisuuden edistäminen konflikteihin liittyvissä seksuaalisen väkivallan tapauksissa.

Oikeudenmukaista ja tehokasta verotusta

Veropohjan laajentaminen on tuonut kehittyville maille lisävaroja yhteiskunnan kehittämiseen.

Oikeudenmukainen ja tehokas verotus auttaa kehittyviä maita rahoittamaan julkisia palvelujaan ja menojaan, tasapuolistamaan palveluiden tarjontaa sekä torjumaan korruptiota. Esimerkiksi Tansaniassa Suomen verohallinto on antanut asian- tuntija-apua Tansanian verohallinnolle. Verotarkastuksia tehostanut pilotti- hanke lisäsi pääkaupungin veropohjaa jopa 15 prosentilla. Näillä lisävaroilla voidaan rahoittaa terveydenhuoltoa, opetusta ja teiden rakentamista.

Ulkoministeriö julkaisi vuonna 2021 verovastuullisuuden periaatteet, joiden tavoitteena on varmistaa, että kehitys- yhteistyövaroin tuettavat yritykset toimivat verovastuullisella tavalla. Kehitysrahoittaja Finnfund uudisti oman

veropolitiikkansa jo vuonna 2018. Poliitiikan pohjalta Finnfund arvioi yritysten verovastuullisuutta ennen rahoituspäätöstä, ja rahoitussopimuksiin sisällytetään vastuulliseen verotukseen ja raportointiin liittyviä ehtoja.

Lisää verotuloja kehittyville maille

YK:n ja OECD:n perustama Verotarkastajat ilman rajoja TIWB -aloite on Suomen tuella vahvistanut kehittyvien maiden rahoitus- pohjaa ja auttanut keräämään yli 860 miljoonaa dollaria lisäverotuloja yhteiskunnan palveluiden rahoittamiseksi kehittyvissä maissa – erityisesti Afrikassa. Verotulotavoite ylitettiin moninkertaisesti.

Rekisteröityjen
veronmaksajien määrä
nousi 12 maassa,
joissa Maailmanpankilla
on vero-ohjelmia.
Suomi tukee
Maailmanpankin
toimintaa.

Ilmasto ja luonnonvarat

Globaali tilanne

Ilmastonmuutos ja luontokato vaarantavat kestävän kehityksen

Ilmastonmuutoksen, ympäristön tilan heikkenemisen ja luonnon monimuotoisuuden kadon vaikutukset tuntuvat yhä voimakkaampina ja uhkaavat kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista erityisesti kehittyvissä maissa.

Tuoreimmat tiedeyhteisön **ilmasto- ja ympäristöraportit 1** ovat yhä huolestuttavampia. Vaikka useat maat ovat päivittäneet ilmastotavoitteitaan aiempaa kunnianhimoisemmiksi, ei niiden toimeenpanosta ole konkreettisia takeita. Hiilidioksidin määrä ilmakehässä jatkaa kasvuaan koronapandemian aiheuttamasta väliaikaisesta kasvihuonekaasupäästöjen pudotuksesta huolimatta.

Ilmastonmuutoksen vuoksi yleistyneiden **sääntäjä-ilmiöiden määrä ja voimakkuus 2** ovat kasvaneet. Vuonna 2020 noin 30 miljoonaa ihmistä joutui jättämään kotinsa ainakin tilapäisesti säästä ja ilmastosta johtuvien katastrofien vuoksi.

Ilmastonmuutos vaikuttaa merkittävästi myös vesivaroihin ja ruokaturvaan, jotka ovat kaiken kehityksen edellytyksiä. **Vesihuollon globaali kattavuus 3** on hitaassa nousussa väestönkasvusta huolimatta. Vesi on usein yhteistyön perusta, mutta jos-

kus myös kiistojen kohteena ja sodankäynnin välineenä.

Ruokaturvan 4 saavuttamisessa on suuria alueellisia eroja: esimerkiksi kroonisesta aliravitsemuksesta kärsivien lasten lukumäärä on vähentynyt kaikkialla muualla paitsi Afrikassa. Lähes kaikki valtiot ovat laatineet kansallisen toimintapolun ruokajärjestelmän muuttamiseksi nykyistä kestävämmäksi.

Suojelualueiden ja kestävän käytön suunnitelmiin liitettyjen **metsien pinta-ala 5** on kasvanut ja kattaa nyt yli puolet maailman metsistä. Metsäekosysteemien suojelu on yksi harvoista kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen tavoitteista, joka on jo saavutettu. Globaalisti metsien häviäminen silti jatkuu, mutta aiempaa hitaammin.

Aurinko- ja tuulisähkö ovat jo monin paikoin edullisimpia **energiantuotantomuotoja, 6** siksi myös sähkön kantaverkon ulottumattomissa olevat yhteisöt ja yritykset ovat päässeet sähkönjakelun piiriin. Vaikka miljardit ihmiset joutuvat edelleen käyttämään ruuanlaitossa ja lämmityksessä ympäristölle ja terveydelle haitallisia polttoaineita, voidaan heillekin yhä useammin tarjota puhtaita vaihtoehtoja.

1

Suomi vahvistaa ilmasto- ja ympäristötoimia

Suomi tukee ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista sekä ympäristön suojelua ja kiertotaloutta. Suomi vauhdittaa yksityisen sektorin ilmasto- ja ympäristöratkaisuja sekä edistää siirtymää vähäpäästöisiin, ilmastokestäviin ja luonnon monimuotoisuutta ylläpitäviin yhteiskuntiin.

2

Suomi kehittää sää- ja varoituspalveluja

Suomi vahvistaa kehittyvien maiden sää- ja ilmastopalveluja sekä ennakkovaroitusjärjestelmiä suomalaisen asiantuntemuksen ja teknologian avulla. Niiden avulla kehittyvät maat kykenevät itse tuottamaan laadukkaita sää- ja varoituspalveluja.

3

Suomi parantaa veden ja käymälöiden saatavuutta

Suomi tukee maaseudun vesihuoltoa ja sanitaatia sekä hygieniakäyttämistä. Rauhavälityksessä vesidiplomatialla vaikutetaan luonnonvarakonflikteihin ennakoivasti. Rajavesiyhteistyössä turvallisuus-, vesi-, maatalous- ja energianäkökulmat tuodaan yhteen osapuolia hyödyttävällä tavalla.

4

Suomi vahvistaa ruokajärjestelmiä

Suomi parantaa pienviljelijöiden maanhallinta-oikeuksia ja lisää mahdollisuuksia osallistua ruuan arvoketjuihin. Suomen tuki vahvistaa kehittyvien maiden ruokajärjestelmiä, parantaa ruoka- ja ravitsemusturvaa sekä lisää toimeentulomahdollisuuksia.

5

Suomi tukee metsien kestävää hoitoa ja käyttöä

Suomen tuki vahvistaa metsien kestävää käyttöä ja ylläpitää luonnon monimuotoisuutta. Suomi edistää ilmasto- ja ympäristösopimusten toimeenpanoa sekä vahvistaa metsäkartoituksia ja -tietojärjestelmiä, jotta luonnonvarojen käyttö ja suojelu toteutuisivat paremmin.

6

Suomi edistää uusiutuvan energian käyttöä

Suomi edistää kohtuuhintaisen, kestävästi tuotetun uusiutuvan energian tuotantoa sekä vähähiilistä vihreää siirtymää pois fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Suomen tukemat paikalliset ratkaisut mahdollistavat yhteisöjen energiaomavaraisuuden myös poikkeusoloissa.

Ilmastokestävää ja vähäpäästöistä kehitystä

Huippuluokan suomalainen teknologia ja asiantuntemus auttavat maita varautumaan ilmastomuutoksen vaikutuksiin.

Ilmastorahoitus on osa Suomen globaalia vastuunkantoa ja YK:n ilmastopimusten velvoitteita. Kansainvälinen ilmastorahoitus tukee kehittyvien maiden vähäpäästöistä kehitystä sekä sopeutumista ilmastomuutokseen.

Suurin osa Suomen julkisesta kansainvälisestä ilmastorahoituksesta kanavoidaan kehityspankkien sekä monenkeskisten järjestöjen ja ilmastorahastojen kautta. Suomi on vaikuttanut johtokuntatyöllään siihen, että pankit ja monenkeskiset toimijat pyrkivät Pariisin ilmastopimuksen tavoitteisiin ja että niiden ilmastohankkeet edistävät myös ihmisoi-keuksia, sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Laina- ja investointimuotoinen rahoitus eli finanssisijoitukset ovat edistäneet erityisesti ilmastomuutosta hillitsevää uusiutuvan energian käyttöä ja energiatehokkuutta. Tämä on vauhdittanut myös yksityisen sektorin ilmastoratkaisuja. Valtionlaitosten ja yliopistojen kanssa tehty yhteistyö on lisännyt kehittyvien maiden ilmasto-osaamista. Kansalaisjärjestöt ovat muun muassa tukeneet kyläyhteisöjen ilmastokestäviä viljelymenetelmiä ja elinkeinojen monipuolistamista.

Suomi on saavuttamassa hallitusohjelmaan kirjatun tasapuolisen jakauman lahjamuotoisen hillintä- ja sopeutumisrahoituksen kesken. Sopeutumisrahoituk-

sen osuutta on lisätty viimeaikaisilla panostuksilla monenkeskisiin rahastoihin, jotka ovat parantaneet miljoonien ihmisten mahdollisuuksia selviytyä ilmastomuutoksen tuomista haitallisista vaikutuksista.

Esimerkiksi Vähiten kehittyneiden maiden rahaston LDCF:n tukemista sopeutumistoimista oli vuoteen 2020 mennessä hyötynyt yli 16 miljoonaa ihmistä. Lisäksi vuonna 2021 käynnissä olevat ja hyväksytyt uudet hankkeet hyödyttävät yli 8 miljoonaa ihmistä. Sopeutumisrahasto AF:n ansiosta yli 10 miljoonan ihmisen haavoittuvuus ilmastomuutoksen vaikutuksille oli vähentynyt vuoteen 2021 mennessä. Vihreän ilmastorahaston GCF:n vuoteen 2021 mennessä hyväksymät hankkeet tulevat puolestaan parantamaan yli 588 miljoonan ihmisen ilmastokestävyyttä.

Suomi on aiempaa näkyvämmässä asemassa kansainvälisessä sopeutumisrahoituskeskustelussa. Suomi oli muun muassa mukana perustamassa sopeutumisrahoitusta edistävää Champions Group on Adaptation Finance -koalitiota, johon kuuluu 11 maata, EU-komissio ja Afrikan kehityspankki.

Tärkeä osa Suomen tukea kehittyville maille on niiden sää-, ilmasto- ja ennakkovaroitusjärjestelmien vahvistaminen. Ilmatieteen laitos on vahvistanut yhteensä 48 kansallisen hydrometeorologian laitok-

sen tai muun organisaation kapasiteettia 12 maassa vuosina 2019-2021. Yhteistyön tuloksena parantuneet sää- ja ilmastopalvelut sekä ennakkovaroitusjärjestelmät tulevat hyödyttämään välillisesti yli 500 miljoonaa ihmistä. Suomi rahoittaa myös monenkeskistä CREWS-rahastoa, jonka kautta on parannettu 60:n vähiten kehittyneen maan tai pienen kehittyvän saarivaltion valmiuksia kohdata ilmastoriskejä ja ottaa käyttöön ennakkovaroituspalveluja.

UUSI ALOITE

Ilmastoulkopolitiikan toimintaohjelma

Ulkoministeriö laati vuonna 2019 ilmastoulkopolitiikan toimintaohjelman, joka valtavirtaistaa ilmastomuutoksen kaikkeen ulkoministeriön toimintaan.

Hallitusohjelmaan asetettu tavoite kansallisesta hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä on antanut Suomelle uskottavuutta kannustaa muita maita kunnianhimoisiin tavoitteisiin ilmastodiplomatian keinoin. Tästä esimerkki on Suomen aloitteesta perustettu valtiovarainministerien ilmastokoalitiio, johon liittynyt lähes 80 valtiota. Suomen edustustot viestivät aktiivisesti suomalaisista ilmastoratkaisuista ja -osaamisesta.

SUOMEN TUELLA AIKAANSAATUJA PÄÄSTÖVÄHENEMIÄ

Odotettu kumulatiivinen päästövähennys (MtCO₂e)

Kaikki hankkeet

GCF 2021:	1 980
GEF 2021:	1 446
GEF 2020	1 251
NDF 2021:	81

Käynnissä olevat hankkeet

AfDB 2019:	385
GCF 2019:	324

Uudet hankkeet

ADB Ventures 2021:	1,8
NDF 2020:	0,145
NDF 2019:	0,052
EEP 2020:	0,105
EEP 2019:	0,16

Toteutunut kumulatiivinen päästövähennys (MtCO₂e)

Kaikki hankkeet

EEP 2010-2021:	1,9
EU 2018-2020:	57,4
EU 2013-2019:	28,2
NDF 2021:	70

Käynnissä olevat hankkeet

GCF 2021:	54
GCF 2019:	48
IFAD 2021:	59

Odotettu vuosittainen päästövähennys (MtCO₂e)

Kaikki hankkeet

IFC-Finland 2020:	0,575
-------------------	-------

Käynnissä olevat hankkeet

EEP 2020:	0,434
EEP 2019:	0,427
E5P 2020:	1,1

Toteutunut vuosittainen päästövähennys (MtCO₂e)

Käynnissä olevat hankkeet

ADB Ventures 2021:	0,126
Finnfund 2020:	0,177
Finnfund 2019:	0,135
AfDB 2021:	1,066
AfDB 2020:	1,636
AfDB 2019:	0,678
IDA 2021:	11,6
IDA 2018-2020:	28,4
EEP 2021:	0,155
EU 2020:	0,921
EU 2019:	0,799

Päättäneet hankkeet

ADB 2021:	17,807
ADB 2020:	19,325
NCF 2021:	0,46
NCF 2019:	0,055

Sää- ja varoituspalveluja Vietnamiin

Vietnam tulee kärsimään erityisen paljon ilmastomuutoksen haitallisista vaikutuksista. Suomi on tukenut Vietnamia säähavainto-, ennuste- ja varoituspalvelujärjestelmien uudistustyössä. Vietnamsissa on otettu käyttöön suomalaista huipputeknologiaa, kuten Vaisalan säätutkia ja salamapaikannusverkko sekä Ilmatieteen laitoksen kehittämä SmartMet-säätietojärjestelmä. Nykyaikaisten laitteiden ja järjestelmien sekä niihin liittyvän kattavan koulutuksen ansiosta Vietnamin hydrometeorologian laitos pystyy tuottamaan oikea-aikaisia ja laadukkaita sää- ja varoituspalveluja. Erityisesti trooppisiin myrskyihin ja rankkasateisiin kytetään nyt varautumaan aiempaa varhaisemmassa vaiheessa.

Yhteisöjen omia varoitus- järjestelmiä Nepaliin

Suomen Punaisen Ristin kehitysyhteistyöohjelmassa on edistetty yhteisöperustaista katastrofi-valmiutta ja luotu ennakkovaroitusjärjestelmiä, joissa yhteisöjen asukkaat ja vapaaehtoiset välittävät varoituksia eri menetelmin.

Esimerkiksi Itä-Nepalin tulvalttiilla Morangin ja Sunsarin alueilla arvioitiin yhteisöjen riskejä ja tarpeita yhteistyössä Nepalin Punaisen Ristin ja Nepalin hydrometeorologian laitoksen kanssa. Valmiit, räätälöidyt varoitustietojärjestelmät kattavat lähes 40 000 ihmistä. Järjestelmät vaihtelevat toimintamalliltaan, mutta niihin kuuluu yleensä yhdistelmä sääpalveluja ja yhteisön omaa seuranta, kuten vedenpinnan mittareita, joiden antamien hälytysten perusteella paikalliset ryhmät varoittavat yhteisöjä ja viranomaisia.

VERTAILUTIETO: Suomen kasvihuonekaasupäästöt ovat noin **50 MtCO₂e** vuodessa

Organisaatiot raportoivat päästövähennyksistä vaihtelevasti. Yleisimmin raportoidaan kumulatiivinen odotettavissa oleva päästövähennys hankkeiden koko elinkaaren ajalta. Arvio voi koskea joko kaikkia hankkeita riippumatta toimeenpanon vaiheesta, käynnissä olevia hankkeita tai raportointivuonna rahoituspäätöksen saaneita uusia hankkeita (raportointitavat A–C). Toinen tapa on tarkastella arvioitua vuosittaista päästövähennyspotentiaalia (tavat D–E). Toisaalta voidaan raportoida toteutuneita

päästövähennyksiä kumulatiivisesti (tavat F–G) tai vuosittain (tapa H). Yksi tapa on lisäksi päättäneiden hankkeiden elinkaaren aikana saavutettu keskimääräinen vuosivähennys (tapa I). Eri tavat eivät ole vertailukelpoisia keskenään eikä lukuja voi laskea yhteen. Lisäksi organisaatioiden raportointikäytännöt voivat vaihdella vuosittain, ja raportoiduissa luvuissa voi olla päällekkäisyyttä. Esimerkiksi GCF:n rahoittamia hankkeita toteuttavat useat suoraakin rahoitusta saavat organisaatiot kuten AfDB, GEF ja IFAD.

TULOSESTIMERKKI

Maanoikeudet digiaikaan

Etiopiassa on rekisteröity yli 20 miljoonaa maapalstaa Suomen kehittämällä menetelmällä vuosina 2011–2021. Virallinen maanhallintarekisteri lisää avoimuutta, pakottaa virkahenkilöt säännösten mukaiseen toimintaan ja vähentää maa-oikeuksiin liittyviä konflikteja. Suurin osa palstoista on rekisteröity molemmille aviopuolisoille.

Turvattu maanhallintaoikeus kannustaa viljelijöitä sijoittamaan kestävään maataloustuotantoon. Hankkeen tuella on myös lisätty maankäyttösektorin koulutusta. Yli 300 nuorta, joista 28 prosenttia on naisia, on valmistunut hankkeen kehittämästä Etiopian ensimmäisestä maaseudun maanmittaustekniikan ammattikoulutuksesta. Virkahenkilöille räätälöidystä koulutuksesta on puolestaan valmistunut 53 maisteria.

IFADIN TULOKSIA VUONNA 2020

Suomen tukema IFAD on YK:n maatalouden kehittämisrahasto.

128 miljoonaa

IHMISTÄ SAAVUTETTU

23,4 milj.

**IHMISELLE
RAHOITUSPALVELUJA**

1,5 milj.

**VILJELIJÄJÄRJESTÖN
JÄSENTÄ SAANUT TUKEA**

1,7 milj. ha

**ILMASTOVIISASTA
MAATALOUTTA**

3,7 milj.

**IHMISEN
TULONHANKINTA-
MAHDOLLISUUDET
PARANTUNEET**

73 800

**IHMISEN
MAANOMISTUS
PARANTUNUT**

560 000 ha

**MAATALOUSMAAN
KASTELUA PARANNETTU**

LÄHDE: IFAD

Sukupuolinäkökulmaa ruokaturvaan

Suomi toimii vuosina 2020–2022 rinnakkaispuheenjohtajana YK-järjestelmään kuuluvan Maailman ruokaturvakomitean neuvotteluissa, joissa luodaan ohjeistoa sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseksi ruokaturva- ja ravitsemustyöhön. Ohjeiston avulla pystytään määrittämään kriittiset muutostekijät naisten ja tyttöjen voimaantumiseksi ja rakenteellisen syrjinnän lopettamiseksi. Samalla jaetaan tietoa ruokaturvaa parantavista konkreettisista keinoista ja hyvistä käytänteistä.

Parempaa ravitsemusta ja kestäviä ruokajärjestelmiä

Pienviljelijöiden saama tuki on parantanut perheiden ruokaturvaa ja monipuolistanut ravintoa.

Kestävät ruokajärjestelmät takaavat ruokaturvan ja hyvän ravitsemuksen kaikille sekä toimeentuloa ruokajärjestelmän toimijoille ilman haittavaikutuksia ympäristölle.

Suomi parantaa ruokaturvaa ja ravitsemusta pääosin monenkeskisten järjestöjen kautta. Suomen tukema Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto IFAD on vahvistanut 128 miljoonan ihmisen ruokaturvaa parantamalla pienviljelijöiden kestävää maataloutta ja markkinoille

pääsyä. Maailmanpankin ravitsemus- ja terveysohjelmat saavuttivat puolestaan noin 450 miljoonaa ihmistä vuosina 2019–2021.

Suomi vahvistaa ruokajärjestelmien kestävyttä myös kansainvälisellä vaikuttamistyöllä. Esimerkiksi Suomen tekemä aloite kouluruokailun laajentamisesta on innostanut mukaan jo yli 70 maata.

Suomen kahdenväliset hankkeet ja kansalaisjärjestörahoitus ovat parantaneet 578 000 ihmisen ruokaturvaa ja elinkeinomahdollisuuksia. Etiopiassa yli 4 000 naiselle ja nuorelle sekä 63 osuuskunnalle on muun muassa annettu lainoja ja koulutusta. Tämä on mahdollistanut

elinkeinojen monipuolistamisen ja yritystoiminnan aloittamisen.

Suomalainen maa- ja metsätalouden kehittämiseen keskittyvä FFD-järjestö on luonut Building Resilience -työkalun, joka tukee pienviljelijöiden sopeutumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin jo kymmenessä maassa.

Maatalous on suuri työllistäjä, ja siksi siihen panostetaan. Finnfundin investoinnit maatalouteen ovat hyödyttäneet vuosien 2019–2020 aikana 3,5:tä miljoonaa ihmistä, joista 84 prosenttia oli naisia. Kirkon Ulkomaanavun FCA-sijoitusyhtiön investoinneista 57 prosenttia kohdistuu maatalouteen.

EEP-OHJELMAN TULOKSIA VUONNA 2021

Afrikan energia- ja ympäristökumppanuusohjelma (EEP) tukee aloittelevia ja etenkin naisten johtamia yrityksiä energialiiketoiminnan kehittämisessä 15:ssä eteläisen ja itäisen Afrikan maassa. Suomen vuonna 2010 perustamaa rahastoa hallinnoi Pohjoismaiden kehitysrahasto NDF.

TULOSESIMERKKI

Aurinkosähköllä parannetaan opetuksen laatua Länsirannalla

Palestiinalaisalueilla, Länsirannalla ja Gazassa, Maailmanpankkiryhmään kuuluva Kansainvälinen rahoitusyhtiö IFC tukee Massader -hanketta, jolla lisätään yhteisöjen energiaomavaraisuutta hauraassa ympäristössä. Länsirannalla varustetaan 500 koulua vuosina 2020–2023 katoille asennettavilla aurinkopaneeleilla, jotta sähkökatkot eivät enää häiritse opetusta. Ylijäämä sähkö syötetään alueen sähköverkkoon. Aurinkosähkön avulla koulut säästävät neljä viidesosaa toimintamenoistaan ja voivat käyttää säästöt opetuksen laadun parantamiseen. Suomi on yksi hankkeen rahoittajista finanssisijoitusmäärärahalla tuetun Suomi-IFC-ilmastorahaston kautta.

Energiaomavaraisuutta ja ilmastonmuutoksen hillintää

Suomen tuella puhtaita energia-ratkaisuja on tuotu miljoonien ihmisten saataville. Suomi vaikuttaa myös siihen, että kehityspankit eivät rahoita fossiilienergiaa.

Suomen tuki energia-alalla kanavoidaan pääosin monenkeskisten kehityspankkien, Finnfundin ja ilmastorahastojen kautta.

Kehityspankit tukevat kehittyvien maiden siirtymää vähähiiliseen talouteen antamalla asiantuntija-apua energia- ja ilmastosäädösten uudistamiseen. Kehityspankit rahoittavat sekä julkisen että yksityisen sektorin investointeja energian

tuotantoon, siirtoon ja jakeluun. Kehityspankkien rahoitusta tarvitaan erityisesti keventämään yksityisiin investointeihin liittyviä riskejä hauraissa valtioissa tai muuten vaikeissa toimintaympäristöissä. Suomi on tuonut monenkeskisen rahoituksen avulla 94 miljoonaa ihmistä puhtaiden energiapalvelujen piiriin vuosina 2020–2021.

Suomi ja muut samanmieliset maat ovat vaikuttaneet siihen, että fossiilienergian suuntautuvien investointien osuus kehityspankkien rahoituksessa vähenee. Suomi painottaa myös tarvetta tukea oikeudenmukaista siirtymää fossiilisista polttoaineista riippuvaisissa maissa niin,

että kielteiset vaikutukset kehittyvien maiden talouksiin ja yhteisöihin jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Suomen tukemat paikalliset uusiutuvan energian ratkaisut ovat kasvattaneet yhteisöjen energiaomavaraisuutta. Tuen ansiosta yhteisöissä on kyetty muun muassa tuottamaan terveyspalveluita sekä pitämään yllä ruokahuoltoa ja liikennepalveluita myös poikkeusoloissa, kuten koronapandemian, luonnonkatastrofien ja kriisitilanteiden aikana. Ukrainan energiarahasto on edistänyt paikallista energiatehokkuuden ja lämpöhuollon teknistä osaamista ja yhteistyötä suomalaisyritysten kanssa.

TULOSESIMERKKI

Käsienpesua vedellä ja saippualla Nepalissa

Nepalin, Suomen ja EU:n rahoittamalla Kaukolännen vesivarojenhoito-ohjelman ansiosta vesihuollon sai käyttöönsä lähes 245 000 ihmistä syrjäisissä vuoristokylissä vuosina 2019–2021.

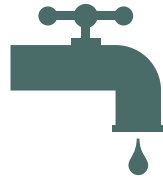
Ohjelmassa vesivarojen käyttöä suunniteltiin kokonaisvaltaisesti eri käyttötarpeet ja käyttäjäryhmät huomioiden. Maaseutuyhteisöt omaksuivat aiempaa terveellisempiä tapoja muun muassa kuukautishygienian ja käsienpesun suhteen.

Yli 7 000 kotitalouden tavat vakiintuivat niin, että esimerkiksi kädet pestiin ennen ruuanlaittoa ja käymäläkäynnin jälkeen.

Paikallistason omistajuus on vahvistunut hankkeen aikana. Vuoden 2021 loppuun mennessä kunnat rahoittivat ohjelmaa itse 8,2 miljoonalla eurolla ja paikallisyhteisöjen panostus oli 10,9 miljoonaa euroa.

VESIHUOLLON JA SANITAATION SAANEET IHMISET

Työn tuloksista hyötynneiden ihmisten määrä

VESIHUOLTO

262 700⁴²

SANITAATIO

72 200⁴³

KOULUJEN VESIHUOLTO JA SANITAATIO

210^{*44}

KANSALAI SJÄRJESTÖYHTEISTYÖ

1 556 500⁴⁵

544 600⁴⁶

490^{*47}

KAHDENVÄLINEN YHTEISTYÖ

241 885 400⁴⁸

746 136 100⁴⁹

2 674 100⁵⁰

MONENKESKINEN YHTEISTYÖ

* Koulujen lukumäärä. Yksittäisen koulun vesihuolto ja sanitaatio koskee usein satoja oppilaita.

LÄHDE: UM

Vesihuoltoa, käymälöitä ja vesidiplomatiaa

Suomen tuella miljoonat ihmiset ovat saaneet puhdasta vettä ja käymälän. Suomi on myös ehkäissyt vedestä johtuvia konflikteja vesidiplomatiatyöllään.

Ilmastonmuutos heikentää makean veden varantoja. Siksi vedestä aiheutuvien konfliktien ehkäiseminen on tulevaisuudessa yhä tärkeämpää.

Suomi on arvostettu edelläkävijämaa vesipolitiikassa ja -diplomatiassa. Se on YK:n rajavesisopimusten alullepanija ja tukee niiden laajaa käyttöönottoa. Suomi pitää vesidiplomatiaa myös ennakoivana rauhanvälityksenä, sillä toimivan rajave-

siyhteistyön maat eivät ajautu konfliktiin keskenään.

Suomen tulokset veteen liittyvissä kahdenvälisissä hankkeissa ovat edelleen merkittäviä, mutta työtä tehdään yhä vähemmän, vaikka tarpeet ilmastonmuutoksen edetessä ovat kasvussa.

Suomen tekemä vesialan yhteistyö jatkuu lähinnä Etiopian ja Nepalin maaseuduilla, joissa noin 1,5 miljoonaa ihmistä pääsi Suomen tuella vesihuollon piiriin vuosina 2019–2021. Samalla ajanjaksolla noin puoli miljoonaa ihmistä rakensi itselleen Suomen tuella käymälän. Tämän lisäksi 700 kouluun ja terveyskeskukseen rakennettiin vesihuoltoa ja käymälöitä.

Hankkeissa kiinnitettiin erityistä huomiota vammaisten henkilöiden ja eri sukupuolta edustavien ihmisten tarpeisiin.

Suomi tukee yhteisöjen omaa aktiivisuutta käymälöiden rakentamisessa. Vesihuollossa korostetaan pitkäjänteistä suunnittelua, naisten ja tyttöjen voimaannuttamista, yhteisöjen osallistamista ja omistajuutta sekä ihmisten yhdenvertaista kohtelua.

Suomen tukea kohdistuu yleisrahoituksen kautta myös monenkeskisten järjestöjen tekemään vesialan kehitysyhteistyöhön. Suomi ei kuitenkaan suoraan osallistu näiden ohjelmien rahoitukseen tai toteutukseen.

KESTÄVÄN KÄYTÖN PIIRIIN SAATU MAA-ALA

Kestävästi käytettyjen ja hallittujen metsien määrä hehtaareina

7 196 000

KANSALAI SJÄRJESTÖ-
YHTEISTYÖ⁵³

335 100

YKSITYISEN SEKTORIN
YHTEISTYÖ⁵⁶

165 000

KAHDENVÄLINEN
YHTEISTYÖ⁵⁴

103 150 000

MAAILMANLAAJUINEN
YMPÄRISTÖRAHASTO GEF
JA YK:N MAATALOUDEN
KEHITTÄMISRAHASTO IFAD⁵⁷

167 300

YK:N ELINTARVIKE- JA
MAATALOUSJÄRJESTÖ FAO⁵⁵

108 072 000

EUROOPAN UNIONIN TYÖ⁵⁸

LÄHDE: UM

TULOSESIMERKKI

Ikonisten lajien runsaus kertoo luonnon monimuotoisuudesta

Suomi tukee sarvikuonojen, norsujen ja leijonien suojelua Itä-Afrikassa. WWF:lle myönnettyllä tuella on edistetty suojelualueiden tehokkaampaa hallintoa, kehitetty paikallisyhteisöjen toimeentuloa ja torjuttu villieläinten aiheuttamia vahinkoja.

Salametsästys on suuri ongelma Itä-Afrikassa. Ugandan, Kenian ja Tansanian viranomaiset eivät vielä neljä vuotta sitten uskoneet, että salametsästys voitaisiin kitkeä kokonaan. Kuitenkin vuoden 2021 lopussa tavoitteeksi voitiin jo asettaa salametsästyksen täydellinen lopettaminen suojelualueilla.

Vuosi 2020 oli ensimmäinen 35 vuoteen, kun Keniassa ei salametsästetty ainuttakaan sarvikuonoa. Sarvikuonojen määrä alueella on noussut 250:lla yksilöllä ja norsujen 10 000:lla vuosina 2018–2021.

Kestävää metsien käyttöä ja hallintaa

Suomen tuki on kasvattanut kestävästi käytettyjen metsien pinta-alaa. Suomen avulla luotu metsätiedon online-työkalu on käytössä yli 150 maassa.

Suomi tunnetaan yhä metsäalan yhteistyöstään monissa kehittyvissä maissa. Tansaniassa Suomen tukemat hankkeet ovat edistäneet sopeutumista ilmastonmuutokseen, kun niiden avulla on laajennettu kylien hallinnassa olevien luonnonmetsien pinta-alaa, tasattu veden kiertoa ja parannettu ihmisten toimeentuloa.

Suomalaisten kansalaisjärjestöjen avulla on edistetty maa- ja metsätalouden kehitystä.

mista Nepalissa, Intiassa ja Brasiliassa. Suomi oli mukana vaikuttamassa siihen, että Glasgow'n metsäsitoumukseen ja YK:n aavikoitumissopimukseen kirjattiin päätöksiä, jotka vahvistavat alkuperäis- ja paikallisyhteisöjen maanhallintaa.

Suomen tuella on kasvatettu kestävästi käytettyjen metsien ja muiden maa-alueiden kokonaispinta-alaa. Pinta-alaat ovat lisääntyneet kansalaisjärjestötyössä, mutta pienentyneet kahdenvälisessä yhteistyössä, kun monet hankkeista ovat päättyneet.

Finnfundin sijoitukset ovat tuottaneet uusia FSC-sertifioituja istutusmetsiä ja kestävä hoidon luonnonmetsiä. Finnfund on yksi harvoista metsäsektorille kaupalli-

sia sijoituksia tekevistä kehityssijoitusyhtiöistä ja on siksi alallaan edelläkävijä.

Suomen metsäalan tuesta on hyötynyt vuosina 2019–2021 kaiken kaikkiaan yli 350 000 ihmistä, joista naisia ja tyttöjä on ollut ainakin 34 prosenttia.⁵¹ Lisäksi lähes 62 000 ihmistä tai pienyritystä on päässyt mukaan metsätuotteiden arvoketjuihin.⁵²

Aiempien YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAOn kanssa yhteistyössä luotujen metsävarojen suunnittelu-, tiedonkeruu- ja raportointityökalujen kehittäminen on jatkunut. Internetissä olevalla palvelulla on jo 30 000 käyttäjää yli 150 maassa.

Humanitaarinen apu

Globaali tilanne

Maailman humanitaarinen tilanne heikkenee ennätysnopeasti

Maailman humanitaarinen tilanne on synkempi kuin koskaan aikaisemmin. Viime vuosina hätäavun tarve on kasvanut poikkeuksellisen nopeasti.

Suurin syy muutokseen on ollut koronapandemia, joka aiheutti pahimman humanitaarisen kriisin 50 vuoteen. Pandemia syvensi myös muita käynnissä olevia kriisejä ja teki avustustyöstä aiempaa vaikeampaa ja kalliimpaa.

Pandemian lisäksi humanitaarisen avun tarvetta kasvattivat aseelliset konfliktit ja niiden syveneminen muun muassa Afganistanissa ja Etiopiassa. Tilannetta heikensivät myös luonnonkatastrofit ja ilmastonmuutoksen aiheuttama pitkittynyt kuivuus esimerkiksi Afrikan sarven alueella. Vuonna 2022 kokonaiskuva synkeni entisestään, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan ja globaali ruokaturva heikkeni.

Kriisien seurauksena **hätäapua**, **1** kuten kiireellisiä terveyspalveluita, ruokaa, puhdasta vettä, hätämajoitusta tai suojelua tarvitsevien ihmisten määrä on yli kaksinkertaistunut vain muutamassa vuodessa. Kun vielä joulukuussa 2018 humanitaarisen avun tarpeessa oli 131,7 miljoonaa ihmistä, kolme vuotta myöhemmin apua tarvitsi jo 274 miljoonaa ihmistä 63 maassa. Eniten apua tarvitsevia on Kongon demokraattisessa tasavallassa, Afganistanissa,

Jemenissä, Syyriassa ja Etiopiassa.

Samanaikaisesti humanitaaristen operaatioiden toteuttamiseen tarvittavan rahoituksen määrä on lähes kaksinkertaistunut 22 miljardista dollarista 41 miljardiin dollariin. Vaikka valtioiden ja yksityisten tahojen rahoitus on kasvanut merkittävästi, se riittää kattamaan yhä pienemmän osuuden maailmanlaajuisista tarpeista. Vuonna 2021 YK:n humanitaarisista apuvetoomuksista **2** rahoitettiin vain 54 prosenttia. Se tarkoittaa, että **hätäapu täytyy kohdentaa** **3** yhä tarkemmin kaikkein vaikeimmissa asemassa oleville ihmisille ja yhä useampi jää ilman tarvitsemaansa apua. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat esimerkiksi kodeistaan pakenemaan joutuneet ihmiset, raskaana olevat naiset ja vammaiset henkilöt.

Samalla kun humanitaariset tarpeet kasvavat, avustustyöstä on tullut vaikeampaa ja vaarallisempaa kuin koskaan aikaisemmin. Esimerkiksi vuoden 2021 aikana lähes 500 humanitaarista avustustyöntekijää joutui vakavan hyökkäyksen uhriksi ja heistä yli 100 menetti henkensä yrittäessään auttaa konfliktin tai luonnonkatastrofin uhreja. Myös kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaukset – esimerkiksi iskut siviilikohteisiin, kuten sairaaloihin ja kouluihin sekä avun perillepääsyn estäminen – ovat lisääntyneet.

1

Suomen tuella kriisialueiden ihmiset saavat ruokaa, vettä, suojaa, hygieniatarvikkeita ja terveystalveluita

Suomi auttaa varmistamaan ihmisten fyysisen ja henkisen terveyden, lasten oikeuden oppimiseen ja kehitykseen, säälliset ja turvalliset elinolot sekä mahdollisuuden työntekoon.

2

Suomi edistää humanitaarisen avun koordinaatiota ja johdonmukaisuutta

Suomi tukee YK:n johtoroolia humanitaarisessa työssä, vahvistaa ymmärrystä katastrofiriskeistä ja tukee avunannon siirtämistä humanitaarisilta toimijoilta paikallisille ja valtiollisille toimijoille tilanteen salliessa.

3

Suomi auttaa suojelemaan kriisin keskellä eläviä ihmisiä

Suomen tuella suojellaan siviilejä väkivallalta ja hyväksikäytöltä sekä vähennetään ja ehkäistään eriarvoisuutta ja syrjintää.

Hätäapua myös vammaisille henkilöille

Suomi on ottanut kansainvälistä johtoroolia vammaisten henkilöiden oikeuksien edistäjänä ja parantanut heidän huomioimistaan konflikteissa ja katastrofeissa.

Vammaisten henkilöiden tarpeiden huomioiminen humanitaarisissa kriiseissä nostettiin vuonna 2019 yhdeksi Suomen keskeisimmistä humanitaarisista prioriteeteista. Kun maailman väestöstä keskimäärin noin 15 prosenttia on vammaisia henkilöitä, niin konfliktialueilla osuus on usein selvästi suurempi. Humanitaarisissa kriiseissä vammaiset henkilöt jäävät muita helpommin ilman tarvittavaa hätäapua ja suojelua eikä heitä oteta mukaan avun suunnitteluun ja toteutukseen.

Suomen linjausta toteutetaan sekä rahoituspäätöksissä että kansainvälisessä vaikuttamistyössä. Esimerkiksi vuodesta 2020 lähtien ulkoministeriön tukemien suomalaisten kansalaisjärjestöjen on sekä rahoitushakemuksissaan että raporteissaan kiinnitettävä erityistä huomiota vammaisten henkilöiden tarpeisiin ja siihen, miten niihin vastataan.

Kansainvälisessä vaikuttamistyössä Suomi on viime vuosina keskittynyt erityisesti järjestelmätason muutoksen ajamiseen. Tavoitteena on ollut, että suuret humanitaariset toimijat kuten YK-järjestöt ottavat vammaisinkluusion huomioon strategioissaan ja maatason operaatioissaan.

Suomen johtorooli näkyy useilla kansainvälisillä foorumeilla. EU-puheenjoh-tajakaudella vuonna 2019 Suomen aloitteesta laadituissa neuvoston päätelmissä jäsenmaat antoivat ensimmäistä kertaa vahvan poliittisen tuen vammaisinkluusion edistämiseksi humanitaarisessa avussa. Joulukuussa 2019 järjestetyssä Maailman pakolaisfoorumissa Suomi otti johtoroolin vammaisinkluusion esillä pitämisestä. Vuosina 2017–2020 Suomi toimi kansainvälisen GLAD-verkoston humanitaarisen työryhmän rinnakkaispuheenjohtajana yhdessä UNICEFin kanssa.

Vaikuttamistyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä vammaisjärjestöjen ja kumppanimaiden kanssa. Parhailaan Suomi toimii vammaisinkluusiota edistävän maaryhmän puheenjohtajana yhdessä Australian ja Ison-Britannian kanssa.

Vammaisinkluusio etenee YK-järjestöissä

Suomen pitkäjänteinen työ vammaisten henkilöiden oikeuksien edistäjänä on osaltaan vaikuttanut YK:ssa tällä hetkellä käynnissä olevaan järjestelmänlaajuiseen muutokseen. Vuonna 2019 YK-vetoinen suurimpien humanitaaristen järjestöjen yhteistyökomitea hyväksyi globaalin ohjeistuksen vammaisten henkilöiden oikeuksien

huomioimiseksi kaikessa humanitaarisessa työssä. Suomi tuki työtä sekä rahallisesti että tarjoamalla asiantuntemusta. Uusi ohjeistus luo standardit hyvälle käytännölle ja osaltaan vahvistaa humanitaarisen avun tuloksellisuutta, tehokkuutta ja ihmisoikeusperustaisuutta.

Vuonna 2019 YK:n humanitaarisen avun koordinaatioyksikkö OCHA havahtui vammaistyön puutteelliseen rahoitukseen ja nosti vammaisinkluusion yhdeksi prioriteetiksi hallinnoimissaan korirahastoissa. Päätöksen taustalla vaikutti myös Suomen vaikuttamistyö keskitetyn hätäapurahaston CERFin neuvoa-antavassa ryhmässä. OCHA ohjaa humanitaariseen työhön lähes miljardi dollaria vuosittain rahastojensa kautta. Nyt rahoituspäätöksissä kiinnitetään erityistä huomiota vammaisten henkilöiden tarpeisiin ja oikeuksiin.

Suomen aktiivinen vaikuttamistyö on saanut myös YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n päivittämään toimintamalliaan. UNHCR julkisti vuonna 2019 vammaisinkluusioselvityksen, ja järjestö on viime vuosina pyrkinyt varmistamaan vammaisten henkilöiden osallistamisen ohjelmistansa. UNHCR pyrkii myös tunnistamaan vammaisia henkilöitä rekisteröintiprosesseissaan ja parantamaan heidän pääsyään avun ja suojelun piiriin.

TULOSESIMERKKI

Keskitetty hätäapurahasto lisäsi rahoitusta vammaiset henkilöt huomioiville humanitaarisille operaatioille

YK:n keskitetty hätäapurahasto CERF kiinnittää rahoituspäätöksissään erityistä huomiota vammaisten henkilöiden tarpeisiin. Vuonna 2020 CERF antoi hätäapua 8,1 miljoonalle vammaiselle henkilölle, joista 53 prosenttia oli tyttöjä ja naisia. Vuonna 2021 CERF myönsi erityisen vammaisten henkilöiden auttamiseen suunnatun 10 miljoonan dollarin rahoituksen, jonka avulla on muun muassa parannettu vesihuoltoa, terveyspalveluita ja koulutusmahdollisuuksia Syyriassa, Afganistanissa, Nigeriassa, Etelä-Sudanissa, Kongon demokraattisessa tasavallassa, Mosambikissa ja Venezuelassa.

TULOSESIMERKKI

Mailman ruokaohjelma vahvisti vammaistyötään

Suomi on lisännyt Mailman ruokaohjelma WFP:n tietämystä vammaisinkluusiosta. Vaikuttamistyötä tehtiin aktiivisesti WFP:n johtokunnassa, kahdenvälisissä neuvotteluissa ja yhteistyössä muiden samanmielisten maiden kanssa. Marraskuussa 2020 WFP:n johtokunta hyväksyi vammaisia henkilöitä koskevan tiekartan. WFP luo parhailaan mittareita vammaisinkluusiolle ja aikoo sisällyttää periaatteen myös kaikkiin maaohjelmiinsa. Vammaiset henkilöt huomioidaan jatkossa muun muassa hankinnoissa, tilojen esteettömyydessä, tieto- ja viestintätekniikassa sekä kokouksissa ja koulutusmateriaaleissa. Suomi on tukenut WFP:n tiekartan toimeenpanoa erityisellä korvamerkityllä rahoituksella.

TULOSESIMERKKI

Suomalaiset kansalaisjärjestöt tekevät arvokasta vammaistyötä

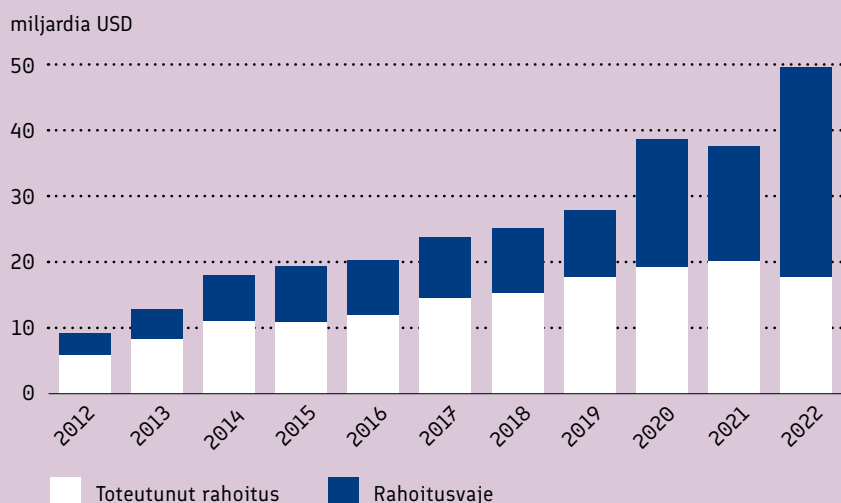
Suomalaiset kansalaisjärjestöt kiinnittävät erityistä huomiota vammaisten henkilöiden tarpeiden huomioimiseen. Suomen World Vision on toteuttanut vesi- ja sanitaatiopalveluja kehittäviä hankkeita Pohjois-Ugandassa. Tukea annettiin vuosina 2020–2021 noin 80 000 henkilölle, joista 8 000 oli vammaisia henkilöitä.

Pelastakaa Lapset ry:n Somaalian hankkeessa vuosina 2020–2021 annettiin muun muassa käteisapua ruuan hankkimiseksi. Yli puolet käteisapua saaneista 739 perheestä oli sellaisia, joissa huoltaja tai joku lapsista oli vammaainen.

Fidan hanke Kongon demokraattisessa tasavallassa puolestaan tuki vuosina 2019–2021 muun muassa ruokaturvan parantamista. Hankkeesta hyötyi 117 000 ihmistä, joista 11 000 oli vammaisia henkilöitä.

HUMANITAARISEN AVUN TARVE ENNÄTYKSELLISEN KORKEA

YK:n koordinoimat hätäapuvetomukset ja niihin saatu rahoitus.⁵⁹

Mailman humanitaariset tarpeet ovat kaksinkertaistuneet muutamassa vuodessa. Suomi lisäsi humanitaarista rahoitusta 44 prosentilla vuosina 2018–2021.

//
YK-järjestöjen
kautta hätäapua
sai yli 100
miljoonaa
ihmistä
56 maassa
vuonna 2021.
//

Ruokaa, lääkkeitä ja suojelua sekä hyvää avunantoa

Suomi on lisännyt humanitaarista rahoitustaan sekä toiminut kansainvälisten periaatteiden vahvistamisen ja avun tehostamisen puolesta.

Humanitaaristen tarpeiden ja saatavilla olevan rahoituksen välinen kuilu on viime vuosina kasvanut. Onkin yhä tärkeämpää, että apua annetaan mahdollisimman tehokkaasti.

Tehokas ja tuloksellinen humanitaarinen työ edellyttää, että alan toimijoilla on käytössään joustavaa ja ennakoitavaa rahoitusta. Siksi Suomi myöntää merkittävän osan humanitaarisesta rahoituksestaan monivuotisena yleistukena YK-toimijoille ja Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle. Vuosina 2019–2021 yleistuen osuus Suomen rahoituksesta oli 44 prosenttia.

Joustavan ja ennakoitavan rahoituksen turvin humanitaariset järjestöt voivat suunnata avun nopeasti ja tehokkaasti sinne, missä tarve on suurin. Joustava rahoitus auttaa niitä ennakoimaan ja suunnittelemaan työtään pitkäjänteisemmin, mutta myös vastaamaan nopeasti pandemian kaltaisiin äkillisiin kriiseihin. Suomi on sitoutunut joustavaan rahoitukseen osana avun tehokkuutta edistävää niin sanottua Grand Bargain -aloitetta.

Kansainvälistä vaikuttamista

Suomi työskentelee aktiivisesti paremman ja tehokkaamman humanitaarisen avunannon puolesta.

Vuosina 2021–2023 Suomi toimii 42 rahoittajamaasta koostuvan hyvän humanitaarisen avunannon ryhmän [1]

rinnakkaispuheenjohtajana Belgian kanssa. Ryhmän tavoitteena on vaalia humanitaarisen avun periaatteellisuutta ja löytää parhaita käytäntöjä avun tehostamiseksi. Vuonna 2021 Suomi ja Belgia nostivat ensimmäistä kertaa näin suuren rahoittajajoukon keskusteltavaksi kaksi ajankohtaista aihetta: miten avustustyön ympäristövaikutuksia voitaisiin vähentää sekä miten rahoittajamaiden ja paikallisten toimijoiden välillä olevia eriarvoistavia valtarakenteita pystyttäisiin purkamaan.

Viime vuosina kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaukset ovat lisääntyneet. EU:n neuvosto hyväksyi Suomen aloitteesta päätelmät humanitaarisesta avusta ja kansainvälisestä humanitaarisesta oikeudesta vuonna 2019. Niissä EU-maat sitoutuivat muun muassa lisäämään humanitaarisen oikeuden tuomien velvoitteiden tuntemusta aseellisten ryhmittymien parissa.

Rahoitus on kasvanut

Kehitysyhteistyön määrärahojen nousun myötä Suomi pystyi kasvattamaan humanitaarista rahoitustaan 72,5 miljoonasta eurosta 104,5 miljoonaan euroon vuosien 2018 ja 2021 välisenä aikana.

Humanitaarisen avun osuus varsinaisesta kehitysyhteistyöstä pysyi pitkään noin 10 prosentissa, mutta sekin on

viime vuosina kasvanut. Vuonna 2021 osuus oli 14,7 prosenttia.

Kansainvälisessä vertailussa Suomi asettuu keskisuurten rahoittajamaiden joukkoon eikä siten profiloidu vaikuttavana ja näkyvänä avunantajana pelkän avun määrän perusteella. Vuonna 2021 Suomi oli 20:nneksi suurin humanitaarisen rahoittaja maailman maiden joukossa.

Suomi on saanut kumppaneiltaan kiitosta periaatteellisesta lähestymistavastaan ja vaikuttamistyöstään. Samankaltaista palautetta annettiin myös vuonna 2022 tehdyssä humanitaarisen avun evaluaatiossa.

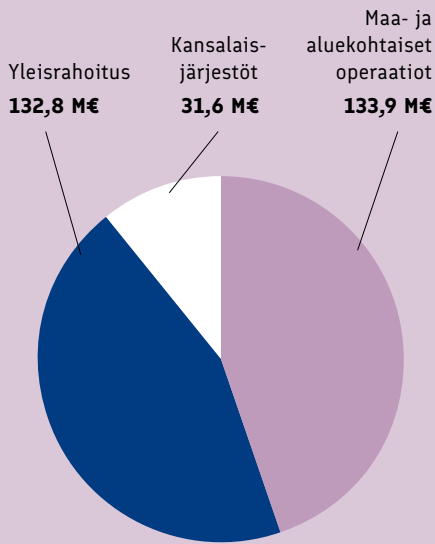
UUSI ALOITE

Kouluruokailu oppimisen tukena

Suomen ja Maailman ruokaohjelma WFP:n aloitteesta vuonna 2021 perustettu globaali kouluruokakoalitio edistää kouluruokailua ja sen rahoitusta eri puolilla maailmaa, myös kriisitilanteissa. Koalition yhtenä tavoitteena on taata kaikille maailman lapsille pääsy kouluruokailun piiriin vuoteen 2030 mennessä. Koalitioon on liittynyt yli 70 maata ja 70 muuta toimijaa. Sen rinnakkaispuheenjohtajina toimivat Suomi ja Ranska.

SUOMEN HUMANITAARISEN AVUN JAKAUMA 2019–2021

LÄHDE: UM

Ruokaa afganistanilaisille

Afganistanin humanitaarinen kriisi paheni vuonna 2021 Talibanin valtaannousun myötä, kun maan peruspalvelujärjestelmä ajautui romahduksen partaalle. Kansainvälinen yhteisö reagoi uuteen tilanteeseen lisäämällä humanitaarista apua. Suomi tuki Afganistania Maailman ruokaohjelma WFP:n ja Punaisen Ristin kansainvälisen komitean kautta. Arviolta yli puolet väestöstä oli vaarassa pudota vakavan aliravitsemuksen tasolle vuoden 2021 loppuun mennessä. WFP jakoi ruoka-apua 15 miljoonalle ihmiselle. Näistä 1,4 miljoonaa oli alle 5-vuotiaita lapsia ja 0,7 miljoonaa imettäviä äitejä.

Keskitetty hätäapurahasto vastasi nopeasti koronapandemian synnyttämiin tarpeisiin

YK:n keskitetty hätäapurahasto CERF myönsi ensimmäiset rahoituseränsä koronaviruksen aiheuttamaan kriisiin jo ennen kuin tautia oli ehditty julistaa pandemiaksi. Vuonna 2020 CERF kanavoi 225 miljoonaa dollaria koronaviruspandemian aiheuttamiin suoriin ja epäsuoriin humanitaarisiin tarpeisiin 39 maassa. Rahoituksen avulla pystyttiin maaliskokuussa 2020 antamaan esimerkiksi 18 miljoonalle ihmiselle terveysvalistusta, 5 miljoonalle lapselle tukea etäopiskeluun sekä 2,5 miljoonalle ihmiselle puhdasta vettä ja hygieniatarvikkeita. Lisäksi CERFin tuella toteutettiin 264 rahtilentoa avustustarvikkeiden saamiseksi kriisialueille. Suomi oli vuonna 2020 CERFin kahdeksanneksi suurin rahoittaja.

PANDEMIA LISÄSI HUMANITAARISIA TARPEITA

YK:n keskitetyn hätäapurahaston CERFin kautta koronataukea saaneet maat.

